

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2022-2023

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pavel Adamec

**HOSPODÁŘSKÝ ZÁKONÍK, VELKÝ EXPERIMENT
60. LET**

Praha 2023

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. PhDr. René Petráš, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR PART TIME

2022-2023

BACHELOR THESIS

Pavel Adamec

ECONOMIC CODE, THE BIG EXPERIMENT OF 60'S

Prague 2023

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

JUDr. PhDr. René Petráš, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Nesouhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 3.3.2023

Pavel Adamec

.....

Poděkování

Děkuji mému vedoucímu práce za pomoc při sepisování této bakalářské práce panu JUDr. PhDr. René Petrášovi, Ph.D. Patří mu můj velký dík i obdiv za veškeré vědomosti o které mě obohatil ať z oblasti práva i jeho dějin. Dále bych rád vyjádřil dík mé rodině a zejména mé manželce za trpělivost.

Anotace

Bakalářská práce se už dle názvu zabývá problematikou hospodářského zákoníku, který byl uveden v platnost roku 1964 a na našem území byl aktivní až do začátku devadesátých let. V celém sovětském bloku nebyl stát, který by takový zákoník měl či se mu alespoň přiblížil, paragrafy, odstavce ba dokonce celé znění zákona je odrazem tehdejší společnosti a jeho vnímání kapitalismu či podnikání samotného. Jen málokterý zákon dokázal omezit a takřka eliminovat právo na podnikání, tvorbu finančních zdrojů a budování zdravé politiky podniků a obchodních vztahů jako výše zmíněný zákon a jeho problematika. V bakalářské práci se čtenář dozví, co přesně vedlo k zavedení takto absurdního pramene práva, jakým způsobem byl schvalován a jaké byly dopady jeho platnosti na naši dnešní společnost. Jak moc se odrazil hospodářský zákoník na vnímání podnikatele v dnešních dnech a jak moc také přispěl k událostem, které se udály po listopadové revoluci na našem území.

Klíčová slova

Družstevní a státní podnik, historie obchodu, hospodářské vztahy, hospodářský zákoník, komunismus, kontraktační povinnost, plánovaná ekonomika, státní podnik, socialismus, švarcsystém.

Annotation

The theme of the bachelor thesis is the economical code, which has been issued in year 1964 and been active up until early nineties. There were no state in the whole soviet union that would have such code or had nothing remotelly similar to it. Paragraphs, articles and the code as a whole is a reflection of the society back then and its perception of capitalism and of the business itself. It was not common that there would be a law that would impact, restrict and even eliminate the right to run business, alocation of financial resources, building of the healthy business environment or any business reationships. This thesis will let the reader know, what was the cause of implementation of such absurd law and what are the impacts towards todays society. You will find out how we perceve todays businesses thanks to this economical code and also how much it influenced the events after velvet revolution in our country.

Keywords

Business plan, Commercial law, communism, entrepreneur, economic code, enterprise control, legal entity, socialism, state enterprise rights.

ÚVOD	9
1 TRADICE OBCHODNÍHO PRÁVA A PROBLÉM PRÁVA HOSPODÁŘSKÉHO.....	11
1.1 Stručná historie obchodního práva	11
1.2 Stručná historie hospodářského zákoníku.....	14
1.3 Problémy hospodářského zákoníku	15
2 ČESKOSLOVENSKO POČÁTKEM 60. LET A ILUZE BUDOVÁNÍ KOMUNISMU	18
2.1 Marxismus a jeho učení	18
2.2 Česká společnost počátkem 60. let	20
2.3 Iluze budování komunismu.....	21
3 PRÁVNÍ REFORMA PRVNÍ POLOVINY 60. LET	23
3.1 Diskuze o právní úpravě ekonomiky v letech 1948 až 1963	23
3.2 Schvalovací proces hospodářského zákoníku.....	25
3.3 Mezinárodní obchod	28
3.4 Hospodářská soutěž	30
4 SPECIFIKA A EXPERIMENTY HOSPODÁŘSKÉHO ZÁKONÍKU.....	31
4.1 Obsahová část Zákoníku	31
4.2 Formy vlastnictví	32
4.3 Druhy socialistických organizací	33
4.4 Rozmíst'ování pracovních sil	34
4.5 Hospodářské vztahy	34
4.6 Kontraktační povinnost.....	36
4.7 Závazky a smlouvy	37
4.8 Soutěž a spory	39
4.9 Platební a úvěrové vztahy	40
5 DLOUHODOBÉ DOPADY HOSPODÁŘSKÉHO ZÁKONÍKU	42
5.1 Obcházení plánů	42
5.2 Rozpad zemědělství	43
5.3 Vnímání podnikatele.....	44
5.4 Švarc systém	46

ZÁVĚR	48
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	53
SEZNAM ZKRATEK	57

ÚVOD

Autor si vybral toto téma z důvodu, že historie je neměnná a z daného tématu a problematiky se může společnost poučit. Práce se bude opírat o historické dokumenty a zákony z dané doby, které přibližují tehdejší sociální nastavení ve společnosti.

Práce bude koncipovaná jako teoreticko-analytická z důvodu výběru tématu a literatury, která je především historická a vývojová. Autor práce použije psanou literaturu, v několika pramenech i webové stránky a v neposlední řadě i video dokument na téma komunismus. Nevyjímá i zákony jak aktuální, tak i zrušené a jako poslední zdroj zápisy z národního shromáždění v době schvalování zákoníku.

Historie České republiky se začala psát po rozpadu monarchie, čímž vzniklo mnoho historických a zajímavých období na které se mohl autor zaměřit. Autor práce si vybral téma bezmála čtyřicetiletého období vlády komunistů v českých zemích a konkrétně dobu šedesátých let, které provázelo období schvalování nevídaných zákonů jak ve světě, tak i v zemích sovětského svazu a proto se jedná o formu experimentů v oblasti zákonů.

Specifika hospodářského zákoníku jsou natolik neuvěřitelná, že autora zaujala v takové míře, že se zaměří především na plánování ekonomiky, zákoník jako takový, nastavení vztahů a dopady na společnost.

Předchůdcem hospodářského zákoníku je obchodní právo jako celek a historii velmi pevné a tradičně neměnné. Dříve než se autor zaměří na specifika zákoníku musí probádat historii a vývoj práva obchodního jak na území českém, tak i ve světě a především v evropském měřítku. Po probádání této historie se autor zaobírá důvody vzniku hospodářského zákoníku, ze kterého vzešlo i spoustu problémů, na které se autor také blíže podívá.

V práci se také objeví pojem komunismus zejména z pohledu marxistického učení a jeho teorií. Tato teze je klíčová pro pochopení celého hospodářského plánování, ze kterého následně vzešel hospodářský zákoník.

Důležitým bodem této práce budou reformy, které proběhly v první polovině šedesátých let. Z těch vzešly tři nové zákony, které autor aspoň z části probere a dotkne se jejich tématu. Ve čtvrté kapitole této práce se autor bude zabývat největšími experimenty daného zákoníku, například kontraktační povinností. Tato kapitola bude ukončena shrnutím toho, co zákoník vše spojil za předpisy a nařízení do doby, než vznikl.

Komunismus se již na území Česka nevyskytuje, a tudíž i hospodářský zákoník došel ke svému zániku. I přesto byly dopady na státní ekonomiku natolik devastující, že se autor zaměří na toto téma v samostatné kapitole, kde nastíní pár příkladů výsledků absence tržní ekonomiky, a to zejména v devadesátých letech, ale i v období hluboké totality.

Názor na toto bezmála čtyřicetileté období si musí každý udělat sám. A stále platí, že zkušenosti jsou nepřenositelné. Z pohledu generace narozené po roce devadesát se může jen doptávat a tvořit si vlastní ucelené názory a podněty k šetření, ale dnes je potřeba informace umět zpracovávat a dokázat číst i mezi řádky a umět rozeznat co už je propaganda na očernění určitého systému a co je pravda. Literatura v oblasti minulého režimu je často neúplná a zkreslená, a to díky době ve které je psána. Skutečně objektivní pravdu můžeme jen těžko hledat, a proto se práce bude opírat i o historické spisy přímo z národního shromáždění.

Cílem práce je analýza problematiky hospodářského zákoníku, srovnání se zákoníkem obchodním a zejména co je to pojem hospodářské právo, plánovaná ekonomika, marxismus, a hlavně dopady na dnešní kulturu a vnímání podnikatelů ve dvacátých letech 21. století.

1 TRADICE OBCHODNÍHO PRÁVA A PROBLÉM PRÁVA HOSPODÁŘSKÉHO

Níže se autor zabývá pestrou historií obchodního práva od římské říše, přes středověk až do moderních dějin, dále velmi stručnou historií hospodářského zákoníku, tedy především o co se opíral v historii a jeho nepřenositelnými problémy v právním slova smyslu.

1.1 STRUČNÁ HISTORIE OBCHODNÍHO PRÁVA

Historie obchodního práva sahá do dob Babylonské říše, kde probíhal barterový obchod, tedy komodita za jinou komoditu, při vzniku platidel se za zboží platilo mincemi. Vznikaly trhy, obchody, sklady, mezinárodní obchod, obchodovalo se i s otroky a to zejména v Aténách.¹ Římská říše ve své historii povýšila obchod na vyšší úroveň pomocí staveb obchodních cest a spoustu dalšího a zejména v oblasti práva.² Pokrokové římské právo se dodnes učí i v zemích kam tato říše nikdy nedosahovala, české země jsou toho jasným příkladem.³

V dobách středověkých se od římského práva upustilo v právním slova smyslu, jeho pozůstatky ovšem ve společnosti přetrvaly. Následná doba 18. století vyžadovala právní úpravu obchodního práva a jednalo se o moderní formu soupisu obchodu, která i později byla nástrojem pro určení určitých osob oprávněných k obchodu, tedy podnikání. Jednalo se o šlechtu a cechy.⁴

Důležitým základem pro vznik obchodních zákonů a práva je pevná vazba s občanskými zákony a právy, a to od středověku až do moderní podoby obchodu. Velkým vzorem byla Francie díky právní úpravě občanského zákoníku, následně státy

¹ Sarkisyan Inna, *Historie obchodu*. [online] 2007-07-04 [cit. 2023-02-21] Dostupné z: <https://dumfinanci.cz/clanky/183-historie-obchodu/>

² Glet Jiří, *Cestování a obchodování v Římské říši*. [online] 2020-02-17 [cit. 2023-02-21] Dostupné z: <https://www.i-senior.cz/cestovani-a-obchodovani-v-rimske-risi-nebylo-jednoduche-s-cim-se-obchodnici-museli-potykati/>

³ Petráš R., Kapitola 2, *Historie obchodního práva*, In Rozehnal, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Str. 27. ISBN 9788073805241.

⁴ Tamtéž. Str. 27.

okolo, zejména Rakousko a Německo vytvořili občanské zákoníky po svém. V druhé polovině 19. století vznikla rozsáhlá právní úprava obchodních práv na českém území, která se stala vzorem pro ostatní země Evropy. Tento zákoník platil na území Československa do roku 1950 na základě skutečnosti, že české země byly součástí rakouské říše. V zemích českých byl vývoj obchodního práva velmi specifický, jelikož převzetím a přijetím zákonů rakouské monarchie fakticky zanikly právní obyčeje a jiné právní předpisy platné a vžité ve společnosti. Modernizací právního systému v 19. století a zejména novou právní úpravou, tedy kodifikací Všeobecného obchodního zákoníku z roku 1863 vzniká na území českých a moravských zemí právní úprava vztahů v obchodním právu. V souvislosti s touto novou právní úpravou reálně obchodní právo vzniklo oddělením od občanských práv.⁵

Obchodní zákoníky napříč Evropou byly provázány a navzájem se inspirovaly tedy aspoň tam kde to bylo možné. Vývoj těchto práv byl velmi rychlý a progresivní a stále se mělo co zlepšovat a kodifikovat. Rakousko a Německo bylo a stále je historicky velmi úzce provázáno, ať už společným jazykem či podobnou úpravou obchodu. Ač nebylo Německo plně sjednoceno, tento progresivní vývoj byl natolik potřebný, že jeho právní úprava byla více než nutná.⁶

Se zánikem monarchie mělo dojít ke změně právních poměrů a odvětví, mělo se přejít na nový občanský i obchodní zákoník apod, ovšem vlivem času a práce k takovýmto změnám nikdy nedošlo, ač byly připravené návrhy, jedna z významných změn se přeci jen udála, a to odsouhlasením nové ústavy z roku 1918⁷ a následně další ústavou z roku 1920.⁸ Dále pak implementace obchodních vztahů na Slovensku a dílčí zásahy do úpravy hospodářské soutěže. Obchodní zákoník nemohl být modernizován, jelikož k tomu byla zapotřebí práce na úpravách nového občanského zákoníku, ke které

⁵ Petráš R., Kapitola 2, Historie obchodního práva, In Rozehnal, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Str. 32-33. ISBN 9788073805241.

⁶ Tamtéž. Str. 32-33

⁷ Tamtéž. Str. 32-33

⁸ Soukup, L. a Adamová, K., In Malý, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Vydání 4. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). Str. 335. ISBN 978-80-87212-39-4.

nikdy nedošlo, vlivem mizivé úspěšnosti zvolené komise pro úpravu těchto zákonů. Veškeré kodifikace byly následně převzaty z rakousko-uherské doby.⁹

Po vzniku ČSR roku 1918 bylo zachováno obchodní právo z roku 1863, problém, ale byl přenesení této právní úpravy na východní země, především na Slovensko, které se oddělilo od Uherského diktátu. Tato potřeba sjednocení byla primárním cílem nové vlády a národního shromáždění.¹⁰

V meziválečné době stát do podnikatelské sféry nijak zvlášť nezasahoval, to platilo do roku 1938 ač po mnichovské dohodě se poměry v zemi značně změnily. Až později během let 1945 až 1948 docházelo k socializování celého hospodářství, byla zde vynucená přeměna společnosti na komunistickou.¹¹

V dobách druhé světové války se pod správou státní moci a kontroly prosazoval především výrobní faktor zbraní. Zde se poprvé objevuje znárodňování podniků a soukromě právní princip obchodního zákoníku se stává spíše veřejným právem, ovládaným státem. Obchodní právo tudíž pozbývalo jakéhokoliv smyslu, Češi byli vyháněni ze svých podniků i firem.¹²

Po poražení nacistů a dobytí Berlína skončil největší vojenský konflikt v lidských dějinách. V právním státě mělo dojít k návratu standardů před rok 1938, v první řadě došlo k pronásledování nacistů i kolaborantů, kterým byl zabavován majetek a znárodněn, dále byli zbavováni státního občanství, tito lidé byli následně vyhnáni za hranice.¹³ V českých i slovenských zemích stále platily zákony z dob rakouské monarchie. Díky pounorovému převratu komunistickou stranou, na základě jejich vítězství došlo k právníkové dvouletce, která měla za následek kodifikaci zcela nových zákonů, zejména trestních.¹⁴ Následně byl v roce 1950 schválen nový občanský

⁹ Petráš R., Kapitola 2, Historie obchodního práva, In Rozehnal, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Str. 32-34. ISBN 9788073805241.

¹⁰ Tamtéž. Str. 34.

¹¹ Tamtéž. Str. 35.

¹² Tamtéž. Str. 35.

¹³ Malý, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Vydání 4. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). Str. 494-495. ISBN 978-80-87212-39-4.

¹⁴ Kuklík, Jan. *Dějiny československého práva 1945-1989*. Vydání 1. Praha: Auditorium, 2011. Str. 87-91, ISBN 978-80-87284-17-9.

zákoník, který původní Všeobecný obchodní zákoník z roku 1863 zrušil. Touto likvidací právní úpravy podnikání, pozbyla jakákoliv tvorba kapitálu smysl a reálně nebylo možné nadále pokračovat v činnosti podnikatele z právních a zejména politických důvodů nastavených komunisty.¹⁵

Platnou právní úpravu přinesly až experimenty v šedesátých letech dvacátého století, kdy v národním shromáždění byl odsouhlasen hospodářský zákoník, který neměl ve světě a ani v sovětském svazu obdoby. Mezi další takovéto experimenty patřily také občanský zákoník č.40/1964 a zákon o mezinárodním obchodu č. 101/1963 Sb. Především občanský zákoník a jeho dopady byly těžko odstranitelné i po roce 1989, jelikož jeho platnost byla na území České republiky až do roku 2014.¹⁶

Nutno podotknout, že právní úprava obchodního práva vznikla po revoluci schválením nového obchodního zákoníku s číslem 513/1991 Sb. Obchodní zákoník. Stejně jako občanský zákoník zanikl a byl nahrazen jeho novou úpravou v roce 2014. Zde je důkaz spjatosti obchodního zákoníku se zákonem občanským.¹⁷ Ohledně novelizací obchodního práva je zde tendence jeho progresivity a stálého vývoje.¹⁸

1.2 STRUČNÁ HISTORIE HOSPODÁŘSKÉHO ZÁKONÍKU

Historie vzniku hospodářského zákoníku není natolik tradiční ani věkově silná jako obchodního práva, autor této práce se domnívá, že jeho důvody vzniku sahají do válečného období, tedy přesněji do počátku válečného socializmu za 1. světové války v Německu.¹⁹

¹⁵ Petráš R., Kapitola 2, Historie obchodního práva, In Rozehnal, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Str. 36. ISBN 9788073805241.

¹⁶ Tamtéž. Str. 39-44.

¹⁷ *Obchodní zákoník*. [online] 2022-08-18 [cit. 2023-01-30] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Obchodn%C3%AD_z%C3%A1kon%C3%ADk

¹⁸ Petráš R., Kapitola 2, Historie obchodního práva, In Rozehnal, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Str. 36. ISBN 9788073805241.

¹⁹ Petráš R., Kapitola 2, Historie obchodního práva, In Rozehnal, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Str. 42. ISBN 9788073805241.

Německá ekonomika musela být určitým způsobem upravena z několika důvodů, především, ale proto, že nepřítel byl silný a stále odolával tlaku německých vojsk.²⁰ *“Ekonomiku bylo nutné striktně regulovat a nenechat ji fungovat dle tradiční “neviditelné ruky trhu” podle pravidel hlavně obchodního práva.”*²¹ Proto bylo ze strany státu rozhodnuto zavést plánové hospodářství a omezení určitých obchodních aspektů. Obchodní právo přestalo být na přechodnou dobu právem soukromým, ale zařadilo se do veřejného. Touto možností hospodaření se inspirovala i následně Velká Británie za 2. světové války.²²

Plánovaná ekonomika pro splnění národního plánu pochází zejména ze sovětského svazu, ohledně právního nastavení ve společnosti ovšem nikoli. Neexistovala zde žádná právní úprava, žádný zákon, který by určoval nastavení vztahů, závazků a dalších v hospodářství státu. Diskuze, napříč několika zeměmi sovětského bloku o zavedení takového zákona, sice probíhaly, ale úspěch se sešel pouze s představiteli národního shromáždění v Československu což mělo za následek odsouhlasení a násilné platnosti takového znění zákona.²³

1.3 PROBLÉMY HOSPODÁŘSKÉHO ZÁKONÍKU

Stěžejním problémem bylo odtržení zákona od všech tradic a implementace do systematiky práva a společnosti pouze na základě komunistické ideologie spojené s hospodářstvím, které se dá do detailu naplánovat. Socialismus měl být nejsilnější ekonomii na světě, měl vytvářet blahobyt a silnou ekonomickou základnu postavenou na tvrdé práci a rovnosti všech komunistů.²⁴

Jmenný seznam několika problémů, které zákoník vytvořil:

- ❖ Absence tržního hospodářství, a tudíž demotivace k tvorbě statků a služeb.

²⁰ Tamtéž. Str. 42.

²¹ Tamtéž. Str. 42.

²² Tamtéž. Str. 42.

²³ Petráš R., Kapitola 2, Historie obchodního práva, In Rozehnal, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Str. 44. ISBN 9788073805241.

²⁴ Tamtéž. Str. 44.

- ❖ Naprosté oddělení od tradice římského práva, ignorace historie tvorby obchodu.
- ❖ Znárodnění majetku jeho omezování a absence soukromě právního vlastnictví.
- ❖ Odtržení od občanského zákoníku, vzájemná nesourodost a nespolupráce.²⁵
- ❖ Úprava závazků mezi socialistickými organizacemi.
- ❖ Spojení, a přitom oddělení s mezinárodním obchodem.
- ❖ Hospodářský zákoník nemohl existovat bez plánů a naopak.²⁶

Počátkem šedesátých let byla socialistická společnost nejspíš stabilní i vytvořená, a tudíž bylo potřeba připravit jednotný soubor právních norem, který měl společnost ještě více utužit a spojit. V podstatě se mělo za to, že marxistická a leninistická ideologie a jejich učení bylo učiněno za dost a česká společnost již vnímá soukromého podnikatele jako člověka zaměřeného proti společnému budování. Jako osobu co pracuje pouze za účelem vlastního zisku.²⁷

Dnešní obchodní zákon popisuje, kdo je to podnikatel, jak se má chovat, co je to právnická osoba a jak se definuje jednatel, společník, dozorčí rada a další orgány, jak převést obchodní podíly, valná hromada i základní kapitál, spolu s občanským zákoníkem a živnostenským nám předepisuje vznik, změny a zánik těchto subjektů, zejména jejich práva a povinnosti. Toto vše nemohl hospodářský zákoník obsáhnout už z důvodu nastavení společnosti, plánů ekonomiky, kdy hospodářský zákoník a jeho právo především směřovalo směrem ke státu a státnímu podniku nikoli směrem soukromým tedy individuálním.²⁸

²⁵ Petráš R., Kapitola 2, Historie obchodního práva, In Rozehnal, Aleš. Obchodní právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Str. 44. ISBN 9788073805241.

²⁶ Baňouch, H., Hospodářské právo. In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7.

²⁷ Kuklík, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Vydání 3. Praha: Linde, 2009. Str. 129-134. ISBN 978-80-7201-741-6.

²⁸ Petráš R., Kapitola 2, Historie obchodního práva, In Rozehnal, Aleš. Obchodní právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Str. 43-44. ISBN 9788073805241.

*“Hospodářský zákoník byl postupně doplněn téměř 80 právními předpisy.”*²⁹ Dělo se tak právě z důvodu velkých a častých mezer v zákoně, nemožnosti plnění národního plánu, absence závazků v silniční dopravě, pojištění socialistických organizací a absolutního převzetí moci nad obchodem státem.³⁰

²⁹ Skřejpková, P., In Kuklík, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Vydání 3. Praha: Linde, 2009. Str. 591. ISBN 978-80-7201-741-6.

³⁰ Tamtéž. Str. 591.

2 ČESKOSLOVENSKO POČÁTKEM 60. LET A ILUZE BUDOVÁNÍ KOMUNISMU

Společnost počátkem 60. let byla ve skutečnosti rozvrácená a nespokojená s vedoucí úlohou KSČ, ovšem komunisté si idealizovali budování společnosti podle svého uvážení, a to se projevilo v mnoha právních změnách. Příkladem je nově schválená ústava z roku 1960, která ustanovovala nový název republiky, určovala nový státní znak, ustanovila hlavní úlohu pro KSČ a mnoho dalšího. Reálně ústava omezovala občanská práva a tvořila spíše propagační formu nejvyššího právního řádu. Žádná ústava v sovětském bloku nepoukazovala tak otevřené omezování jako ústava ČSSR.³¹

Počátkem 60. let probíhala třetí pětiletka, tedy období pětiletého plánu výroby a startování ekonomiky. „*První nástin III. pětiletky byl narýsován u příležitosti XI. sjezdu KSČ v létě 1958, první varianta byla přednesena na jednání ÚV KSČ v září 1959. Zákon o třetí pětiletce byl schválen v listopadu 1960.*”³² Jedná se o dobu, kdy bylo potřeba vytvořit jednotné hospodářské podmínky a prostředí k dodržování nastavených plánů.³³

2.1 MARXISMUS A JEHO UČENÍ

Pro pochopení, proč byl hospodářský zákoník aplikován do české společnosti a získal vlastní právní úpravu, se autor práce zaměří na učení Karla Marxe, otce socialistického myšlení, který se opíral o socialistické vlastnictví výrobních prostředků, plánování hospodářství a přerozdělování dle možnosti a jakosti práce.³⁴ O Karlu Marxovi jako o osobě se autor v této práci vyjadřovat nebude, pouze o jeho domněnkách a filozofii, jelikož pouze ekonomické teze byly základem pro přípravu tohoto zákoníku.

³¹ Kryštůfek, Z., Komunistické právo v Československu. In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 939. ISBN 978-80-210-4844-7.

³² Prokop Tomek, *Pětiletky-plánování ekonomiky* [online] [cit.2022-12-08] Dostupné z: <https://www.totalita.cz/vysvetlivky/petiletky.php>

³³ Tamtéž.

³⁴ Baňouch, H., Hospodářské právo. In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 729-730. ISBN 978-80-210-4844-7.

Podle Marxe je ekonomie netržní, ale musí být plánovaná. Z čehož vyplývá, že Marx viděl v tržním hospodářství hrozbu tvorby si vlastního kapitálu a také formu určitého nadřazení nad společností. V jeho očích se jednalo o silnou formu kapitalizmu. Kvůli tomu přehlížel a do jisté míry neuznával funkci peněz, zisku, investic, bankovníctví, kapitálu, úroků a spousty dalšího. V této ideologii mají peníze funkci spíše kazící charakter člověka a jedinec má hodnotu pouze díky manuální práci, na základě, které má právo získat komodity zadarmo a pro všechny dle jeho dílu práce. Manuální práci přiřadil Marx tu nejvyšší prioritu, spolu s plánovanou ekonomikou.³⁵

Marxismus se sám definoval jako vědecká teorie pro společnost a zde také Marx předpokládal v lidskou schopnost vybudovat společnost, která bude plnit požadavky osobní a zejména hospodářské pro lid a socialisty. Zde se zrodila myšlenka plánované ekonomiky.³⁶ „*Marxismus je všemocný, protože je pravdivý.*“³⁷ V případě, že by občané neměli vůli plnit plány a příkazy dobrovolně tak zde existovala i forma státního donucení a diktatura vedle důrazu na byrokracii.³⁸

Je velmi problematické přenášet názory člověka žijícího v naprosto odlišné společnosti v konkrétní historické době, do doby, kterou nemohl zažít a v naprosto rozdílně společensky nastaveném světě. Od převzetí moci bolševiky v roce 1916 v Rusku, uběhlo třicet tři let od úmrtí Karla Marxe. Tato skutečnost, ale ruským sovětům nemohla a nesměla překážet, a tak spatřili v Marxismu možnost vybudovat takovou společnost i na území ČSSR v pozdějších letech.³⁹

Proto myšlenky na to, že ve společnosti by mělo být vše zadarmo jsou mylné, jelikož pokud by vše bylo zdarma, vytrácí se zde motivace k nabízení služeb a produktů. Ve společnosti, kde chybí peníze jako zdroj motivace se vytrácí forma potřeby a převládá hamižnost. V případě, že má občan možnost využít čehokoliv

³⁵ Baňouch, H., Hospodářské právo. In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 730. ISBN 978-80-210-4844-7.

³⁶ Tamtéž. Str. 730.

³⁷ Pruša Jiří, *Slovník reálného socialismu – písmeno L*. [online] 2010-12-21 [cit.2022-12-08] Dostupné z: <https://prusajiri.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=166976>

³⁸ Baňouch, H., Hospodářské právo. In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 730. ISBN 978-80-210-4844-7.

³⁹ Tamtéž. Str. 730.

zadarmo, přichází s tím i přirozené právo vzít si více než je potřeba i za předpokladu, že danou službu, či produkt nevyužije naplno. Ovšem v případě motivace peněz, člověk myslí i na úsporu a kam dosahují jeho ekonomické možnosti nakoupit. Proto je tato myšlenka oprávněně považována za mylnou.⁴⁰

2.2 ČESKÁ SPOLEČNOST POČÁTKEM 60. LET

U moci byl jako první tajemník komunistické strany Sovětského svazu Nikita Chruščov díky tomu byla doba těžkých perzekucí, pronásledování a poprav takřka u konce. První tajemník se snažil o jakousi represi a návrat k rozumu. Na svobodu bylo propuštěno několik disidentů odsouzených komunisty v procesech z padesátých let. Česká společnost se ocitla na začátku změn společenského života.⁴¹

Prosazoval se návrat k národním tradicím a obnovovaly se vztahy s Evropou, zejména sbližování se se západem. Společnosti se naskytl pohled na politickou atmosféru a srovnání kultur východní Evropy a té západní. Znatelné rozdíly byly hlavně v Německu a také v Berlíně. Češi mohli v ojedinělých případech i snadněji vycestovat a české ekonomice napomáhal i turismus. Lidé prahli po spotřební elektronice, autech a motocyklech. Komunisté i podporovali trávení času na chatách, tvořily se tak chatové oblasti, známé dodnes.⁴²

Do produktivního věku nyní dorostla generace těch, kteří válku nezažili a neměli tudíž srovnání s dobou minulou. Vzdělání se, ovšem prohlubovalo, kultura se zlepšovala, překládala se tvorba ze zahraničí, do Čech přicházely produkty ze západu a hlad po těchto novinkách byl neutuchající.⁴³

Co se ovšem vývoje společnosti v právním slova smyslu týče tam se KSČ vydala opačným směrem, a to změnou ústavy, novým občanským zákoníkem, novým zákonem o mezinárodním obchodě a hospodářským zákoníkem. Všechny tyto změny

⁴⁰ Baňouch, H., Hospodářské právo. In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 729-730. ISBN 978-80-210-4844-7.

⁴¹ Marjánko Bedřich, *60. léta obraz čs. společnosti na začátku tohoto období* [online] [cit.2022-12-08] Dostupné z: https://www.totalita.cz/60/60_02.php

⁴² Tamtéž.

⁴³ Tamtéž.

nahrazovaly, přepisovaly a měnily ty co byly platné v dobách padesátých let. Socialistická společnost předpokládala, že je dostatečně přebudována a vytvořena k tomu, aby přešla do další fáze vývoje. Tedy ještě intenzivnějšího tlaku na státní plánování, soukromě právní vztahy, právo vlastnictví a samozřejmě právo podnikat, které bylo od převzetí moci z roku 1948 naprosto popřeno.⁴⁴

Hospodářský zákoník, a tudíž přeměna z obchodního zákona se začal tvořit již po roce 1948 a sice znárodnováním podniků, které byly již v šedesátých letech v držení KSČ, tedy stranou a vládou. Do vysokých funkcí byli dosazeni přední komunisté, kteří o vedení lidí a podniku věděli velmi málo což dokazuje jejich hospodaření státního podniku.⁴⁵

2.3 ILUZE BUDOVÁNÍ KOMUNISMU

Společnost složená z občanů i bývalých podnikatelů, kteří se vyhnuli perzekucím si stále dobře pamatovala po únorové pronásledování a likvidaci podnikatelského a živnostenského práva. Po smrti předních komunistů jako byly Stalin a Gottwald se společnost rozvíjela novým směrem, jak bylo zmíněno výše, i přesto se dalo stále hovořit o strachu obyvatelstva před silnou komunistickou vládou. I když se usilovalo o silnou socialistickou společnost, historii nebylo možné přepsat.⁴⁶

Jedna z iluzí bylo potvrzení, že se národní podniky označovaly jako právnické osoby. Mělo se za to, že dle § 158 Ústavní zákon č.150/1948 Sb. Ústava Československé republiky, je soukromé vlastnictví přiznáno u subjektů do 50 zaměstnanců a jednalo se o podniky malé a střední. Tento paragraf byl samozřejmě porušován, tudíž se nedá hovořit o jeho platnosti v právním slova smyslu.⁴⁷ Pozdější ústava z roku 1960 toto právo zcela vynechalo a již počátkem 60. let popřelo jakoukoliv formu svobodného podnikání. Další z iluzí byla právě ústava z roku 1960 a její

⁴⁴ Kuklík, Jan. *Dějiny československého práva 1945-1989*. Vydání 1. Praha: Auditorium, 2011. Str. 27-31, ISBN 978-80-87284-17-9.

⁴⁵ Tamtéž. Str. 27-31.

⁴⁶ Marjánko Bedřich, *60. léta obraz čs. společnosti na začátku tohoto období* [online] [cit.2022-12-08] Dostupné z: https://www.totalita.cz/60/60_02.php

⁴⁷ Kuklík, Jan. *Dějiny československého práva 1945-1989*. Vydání 1. Praha: Auditorium, 2011. Str. 104, ISBN 978-80-87284-17-9.

zakotvení práv pro obyvatelstvo a později i občanský zákoník platný ve stejném roce jako hospodářský zákoník, tedy roku 1965.⁴⁸

Vlastnictví bylo vnímáno jako státní a osobní (nikoli soukromé), bylo přiznáváno pouze dědění osobního vlastnictví a stát přiznával jen vlastnictví získané prací. Zde se jedná o iluzi právního, soukromého vlastnictví nad věcí, například bytů, které byly podnikové a i přesto, že mohl tvrdou prací občan získat majetek, byl stále osobní a nikoliv soukromý, nemohl s ním tudíž nakládat dle libosti.⁴⁹

Komunistická společnost dokázala přenastavit sociální pyramidu kdy dělnická třída zaujímala ten nejvyšší počet, tedy nízká třída měla nejvyšší počty a zabírala největší část obyvatelstva, a naopak naprosto eliminovala vyšší a střední třídu. Iluze v tomto přenastavení tkví v rovnosti mezi lidmi a občany země.⁵⁰

Zajištění práce po studiu pro studenty k potřebám národní ekonomiky a tvorbě sociální společnosti. V poválečné době bylo zapotřebí vybudovat nový komunistický stát na základě stalinistické teze. Tato filozofie se dochovala i do šedesátých let a proto byli nově vystudovaní žáci a studenti rozmisťováni na předem určená pracoviště podle potřeb státu, ale samozřejmě i dle jejich vystudovaného oboru, dle vypsání umístěnek. Bylo samozřejmostí rozdělit studenty dle jejich oboru tak, aby byl zajištěn chod státu napříč zdravotnictvím, zemědělstvím, průmyslem, vojenstvím, státní správou apod.⁵¹

⁴⁸ Baňouch, H., Hospodářské právo. In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 753. ISBN 978-80-210-4844-7.

⁴⁹ Tamtéž. Str. 753.

⁵⁰ *Komunistické právo v Československu, slovníček* [online] [cit.2023-01-28] Dostupné z: <http://www.komunistickepravo.cz/slovnicek/>

⁵¹ Drda Adam, *Komunismus a plná zaměstnanost. ČSSR jako tábor nucených prací*. [online] [cit.2023-01-28] Dostupné z: <https://www.forum24.cz/komunismus-a-plna-zamestnanost-cssr-jako-tabor-nucenych-praci/>

3 PRÁVNÍ REFORMA PRVNÍ POLOVINY 60. LET

Schválení hospodářského zákoníku předcházely změny v oblasti občanského práva, ústavy a mezinárodního obchodu. Bylo potřeba nastavit právní vztahy ve státě tak aby odpovídaly ideologii o jednotné sociální společnosti a státu.⁵²

3.1 DISKUZE O PRÁVNÍ ÚPRAVĚ EKONOMIKY V LETECH 1948 AŽ 1963

Přepsání obchodního zákoníku a přerod na zákoník hospodářský má počátek již od roku 1948. Znárodňování před rokem 1948 mělo naprosto jiný charakter, ale pro komunistickou úlohu ve státě bylo zapotřebí nastavit pětileté plány, vztahy, závazky, obchod a spoustu dalšího, proto jakýmsi způsobem přešly na cestu k sovětizaci celé ekonomiky, ovšem výsledky nebyly nijak příznivé prakticky ve stejném roce.⁵³

Problém nastal i v oblasti majetkových práv, plánem komunistů byla právě eliminace soukromého vlastnictví což byl stále kapitalistický prvek z minulosti. KSČ proto ustanovila, že majetek lze získat pouze tvrdou prací pro společnost a socialistický stát. Zde se objevují v ústavě zmínky o prospěchu každého občana prací pro proletariát. Stalo se i kritériem pro zařazení do společenské třídy což vedlo k diskriminaci.⁵⁴ V ústavě se neobjevuje zmínka o soukromém vlastnictví.⁵⁵

“Období mezi lety 1950 až 1964 je charakteristické tím, (...) že neexistoval žádný zákoník, který by souhrnně upravoval právní vztahy v ekonomice.”⁵⁶ Ještě před rokem 1964 byl v platnosti občanský zákoník z roku 1950, který jaksí nahrazoval obecný zákoník obchodní č. 11/1863 ř. z. tím přestaly existovat naprosto běžné vztahy

⁵² Petráš R., Kapitola 2 Historie obchodního práva, In Rozehnal, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Str. 39–40. ISBN 9788073805241

⁵³ Baňouch, H., Hospodářské právo. In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 736. ISBN 978-80-210-4844-7.

⁵⁴ Tamtéž. Str. 736.

⁵⁵ Šimáčková, K., Fiktivní, nebo reálná ústava, In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 134. ISBN 978-80-210-4844-7.

⁵⁶ Kuklík, Jan. *Dějiny československého práva 1945-1989*. Vydání 1. Praha: Auditorium, 2011. Str. 102, ISBN 978-80-87284-17-9.

v obchodě a obchodním právu po právní stránce. Na základě toho nastoupily víceleté i roční plány a znárodňování podniků. KSČ nestihlo během patnácti let vytvořit jakoukoliv právní úpravu obchodních vztahů, v platnosti byly pouze vyhlášky a nařízení.⁵⁷

V průběhu let a změn na politické scéně došlo ke kodifikaci občanského zákoníku a nové ústavy a tím se konečně otevřela cesta ke komplexní a nové úpravě hospodářských vztahů a zákona uvnitř státu. Jelikož základním pramenem byl do té doby zákon č. 99/1950 o hospodářských smlouvách, jehož základním institutem těchto vztahů byla hospodářská smlouva. Ta měla za úkol plnit státní plány.⁵⁸ Díky nové ústavě se kodifikovaly dva nové zákoníky, a to hospodářský a zákoník o zákon mezinárodním obchodu.⁵⁹

Dle článku 13. odst. 1, Ústavy 100/1960 Sb. Zní: *“Všechny organizace a všichni občané, jimž připadá jakýkoli úkol při plnění státního plánu rozvoje národního hospodářství, jsou povinni vynaložit nejvyšší úsilí a vyvinout co největší iniciativu, aby byl úkol splněn co nejlépe.”* Plán mohl být splněn jen tvrdou prací, kterou přispěl každý jednotlivec, odstavec zakotvil povinnost tento plán splnit.

Oddělení obchodních zvyků do historického obchodního práva mělo za následek absenci hospodářské úpravy v právních normách a mnoho ustanovení převzal občanský zákoník, který byl ovšem nedokonalý. Zhodnocení hospodářského zákoníku ukázalo, že jeho přítomnost nevedla k výsledkům, které vláda očekávala a po skončení režimu byl jasný i jeho vlastní zánik.⁶⁰

⁵⁷ Skřejpková, P., In Kuklík, Jan. *Dějiny československého práva 1945-1989*. Vydání 1. Praha: Auditorium, 2011. Str. 395-399, ISBN 978-80-87284-17-9.

⁵⁸ Kuklík, Jan. *Dějiny československého práva 1945-1989*. Vydání 1. Praha: Auditorium, 2011. Str. 102, ISBN 978-80-87284-17-9.

⁵⁹ Šimáčková, K., Fiktivní, nebo reálná ústava, In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 134. ISBN 978-80-210-4844-7.

⁶⁰ Baňouch, H., Hospodářské právo. In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 740. ISBN 978-80-210-4844-7.

3.2 SCHVALOVACÍ PROCES HOSPODÁŘSKÉHO ZÁKONÍKU

Hospodářský zákoník se projednával dříve než v roce 1964, ale až v daném roce došlo národní shromáždění k jeho schválení. Proto v této podkapitole se práce opírá o záznamy z jednání ze dne 4. června. Jednání o hospodářském zákoníku probíhalo od 14:30 hodin do 17:30 cca. Ke slovu se dostali: Neuman, Goppoldová, Pašek, Kuroпка, Šubrt, Svoboda, Gabriška a Harus.⁶¹

Jako první se slova ujal ministr spravedlnosti Neuman. Ten dlouze hovořil o výhodě zákoníku, která tkvěla v nastavení vztahů mezi socialistickými organizacemi. Tvrdil, že tyto vztahy nebudou mít již direktivní charakter ze strany státu, ale budou kladnou součástí pro splnění národního plánu. Prosazoval názor, že organizace budou rozvíjet investiční výstavbu, zahraniční obchod a obranu země. To vše v souladu s aktivním rozvojem ekonomiky a rovnováhou mezi nutností závazků mezi organizacemi a jejím vlastním, svobodným nastavením smluv.⁶² Hovořil o nutnosti boje proti nahodilým událostem a zejména kladl důraz na pracovníky, aby dané plány a závazky ze smluv plnili, radil o přesvědčování a pevném dodržování těchto standardů ze stran zaměstnanců, to vše utvrzoval slovy o zkušenostech tisících pracovníků.⁶³

Dále ve svém projevu zmínil, že hospodářské smlouvy budou nedílnou součástí pro plánovací akt národní ekonomiky. Samozřejmostí bylo, že tyto smlouvy povedou k zvýšení produktivity a rozvoji státu, zabrání tvorbě nadbytečných zásob a nepotřebné výrobě. Opět zdůraznil nutnost, aby vztahy v ekonomice popřely osobní zájmy pracujících, tak aby tito lidé nevyrobili zbytečné produkty, neplýtvali a dodržovali dodací a výrobní lhůty.⁶⁴ Jako další se o slovo přihlásila poslankyně Goppoldová.

O poslankyni Goppoldové se práce opírá v několika bodech, proto se v práci autor zaměřuje na závěr jejího proslovu, kde hovořila o kontraktační povinnosti, tvrdila, že

⁶¹ Projev min. spravedlnosti Neuman ze *Spisů z jednání poslanecké sněmovny*, 26. schůze, čtvrtek 4. června 1964 [online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026008.htm>

⁶² Tamtéž.

⁶³ Projev min. spravedlnosti Neuman ze *Spisů z jednání poslanecké sněmovny*, 26. schůze, čtvrtek 4. června 1964 [online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026009.htm>

⁶⁴ Tamtéž.

nové formy řízení budou tento druh spolupráce výrazně vyhledávat ovšem až na její slova.⁶⁵ „(..) že nové ekonomické formy řízení budou výrazně preferovat uzavírání hospodářských smluv na základě dobrovolného rozhodnutí dodavatele, dobrovolného v tom směru, že dodavatel bude právě ekonomickými podněty veden a nucen k tomu, aby potřeby odběratele předvídal a aby se jim sám, bez přímého uložení právní povinnosti, snažil vyhovět. Zde se tedy jeví zdánlivý rozpor.“⁶⁶ Dále ve svém projevu označuje tuto povinnost za přínosnou ve smyslu uspokojování potřeb odběratelů. Také apeluje na nezbytný zásah nadřazeného orgánu a tvrdí, že tyto zásahy jsou běžné i v kapitalisticky rozvinutých zemích. Tyto zásahy by, ale měly vždy být v zájmu podniků a že kontraktační povinnost tedy není v rozporu s formou řízení plánů, ale dokonce jej velmi znatelně doplňuje tím, že bude predikovat potřebu tam kde bude této povinnosti nutná.⁶⁷

Poslanec Pašek apeloval zejména na nutnost úpravy a účasti pracující třídy pro splnění plánů a že hospodářský zákoník má za úkol tyto činnosti vymáhat. Mluvil o hnutí ROH, které se aktivně podílí na účasti akcí a uvedl několik příkladů, díky kterým budou lidé mít více chuti se podílet a budovat tak celonárodní organizaci. Zmínil, že ROH má díky hospodářskému zákoníku za úkol zejména odvolávání a jmenování ředitelů státních hospodářských organizací, tuto odpovědnost mají hlavně svazy a upozorňoval na skutečnost, aby činnost byla co nejproduktivnější musí zmizet formálnost, místní a patriotické zájmy.⁶⁸ Dále pan poslanec hovořil o majetkových vztazích a o otázkách v oblasti převodu dočasného či trvalého z organizace na organizaci.⁶⁹

Následně se ke slovu dostal pan Kuroпка, ten hovořil krátce a spíše kladl důraz na odpovědnost organizací za dodané zboží a produkty. Mluvil o porušování technologické disciplíny, že se organizace snaží vyvinut z vadného plnění a také, že je potřeba udržet

⁶⁵ Projev Posl. inž. Goppoldová ze *Spisů z jednání poslanecké sněmovny*, 26. schůze, čtvrtek 4. června 1964 [online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026011.htm>

⁶⁶ Projev Posl. inž. Goppoldová ze *Spisů z jednání poslanecké sněmovny*, 26. schůze, čtvrtek 4. června 1964 [online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026011.htm>

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Projev Posl. Pašek ze *Spisů z jednání poslanecké sněmovny*, 26. schůze, čtvrtek 4. června 1964 [online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026011.htm>

⁶⁹ Tamtéž.

penále a pokuty za takovéto porušení dodávky, vyplývající ze smluv. V procesu výroby hovořil o rovnoměrném využití výrobních strojů a kapacit, pružném zásobování a připravenosti v oblasti dopravy a logistiky.⁷⁰

V pořadí na slovo přišel poslanec Šubrt. Hovořil zejména o investiční výstavbě, tedy stavbách nemovitostí a pevných objektů spjatých se zemí. V projevu zmínil, že se místy nevědělo, co se v budovaném místě bude přesně nacházet a přesněji co se v něm bude vyrábět a tvořit a v jakém objemu a množství. Také zmínil, že se některé objekty budují, aniž by byla připravena spojitost se zdroji či suroviny. Uvedl několik příkladů a pokračoval, že dodavatelé budou mít povinnost se vyjadřovat ke kapacitám výroby a rozvojem plánů a řídit je. Velmi dlouze hovořil o roli investora, kde srovnával současnou praxi dané doby kdy investor musel plnit určité úkoly, které jej zdržovaly v jeho vlastní práci a kvitoval návrh zákona, že na základě jeho úpravy investor obdrží takové dílo a v tak sjednané kvalitě i se zárukou, že bude moct okamžitě pokračovat ve své práci pro budování národního hospodářství. V tomto smyslu i apeloval na zákaz uvedený v zákoníku o převzetí nedokončených prací a opíral se o zkušenosti ze současné právní úpravy. Uvedl příklad ze sídliště na Slovanech v Plzni, kde bylo převzato několik desítek vadných bytů.⁷¹

Poslanec Svoboda, který vedl monolog po Šubrtovi velmi krátce a stručně hovořil o nutnosti zavedení pravidel v zemědělské výrobě, pěstování plodin, chovu dobytka a spousty dalšího. Právní úprava nebyla v nejlepším stavu a bylo nutné jednotlivá družstva zaučit v těchto nových vztazích mezi subjekty. Upřednostňoval názor, že zkušební komise musí pracovat rychleji a efektivněji tak, aby nedocházelo k přebytkům či naopak jeho nedostatkům, v příkladu uvedl výkupy vajec, kde docházelo k odpisům z důvodu nekvality či poškození několika kusů. V závěru se rozhovořil i o možnosti, aby chovatel nenesl náklady za obaly a pytle, které patřily závodu.⁷²

⁷⁰ Projev Posl. Kuropka ze *Spisů z jednání poslanecké sněmovny, 26. schůze, čtvrtek 4. června 1964* [online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026011.htm>

⁷¹ Projev Posl. Šubrt ze *Spisů z jednání poslanecké sněmovny, 26. schůze, čtvrtek 4. června 1964* [online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026012.htm>

⁷² Projev Posl. Svoboda ze *Spisů z jednání poslanecké sněmovny, 26. schůze, čtvrtek 4. června 1964* [online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026013.htm>

Pan Gabriška ve svém krátkém projevu shrnul to co už bylo řečeno. Dodal, že díky úpravě vztahů v hospodářském zákoníku nebude muset vláda tvořit agendu a zabezpečovat svým opatřením její vymahatelnost. Tvrdil, že obsah zákoníku je velký krok vpřed, že odstraňuje velké množství předpisů, které jsou zdvojnásobené, nesrozumitelné, vzájemně si odporující a vytváří tak řád. V posledních větách řekl, že tento zákoník bude mít jistě velký pozitivní vliv na vývoj ekonomiky a na plnění ustanovené z dvanáctého sjezdu KSČ.⁷³

Poslední, kdo se přihlásil o slovo byl poslanec Harus. „*Mám dojem, že se zákon opozdil o několik let, že jsme ho měli odhlasovat již dříve. (...) kdybychom tento zákon měli na počátku volebního období, že nám to hodně prospělo a ušetřili jsme miliardy.*“ Poslanec dále chválil zákoník ve smyslu jeho perfektního nastavení a celým procesem výroby či stavby investičních projektů, od jeho samého prvopočátku, tedy od zakreslování tužkou až po poslední postavenou cihlu. Na konci projevu vyjádřil svou myšlenku, že zákon umožňuje vytváření kompletního harmonogramu, ten se opírá o správně sestavené smlouvy, které zavazují dodavatele, investory, projektanty i pracovníky.⁷⁴

3.3 MEZINÁRODNÍ OBCHOD

Zahraněční obchod je a vždy byl v kompetenci státního aparátu. Již od roku 1948 byl v platnosti zákon č. 119/1948 Sb., o státní organizace zahraničního obchodu a o mezinárodním zasilatelství. Na obchod dohlíželo ministerstvo zahraničí, které i spoluvytvářelo podobné plány krátkodobého a dlouhodobého zahraničního obchodu. Jakýsi monopol drželi specializované podniky zahraničního obchodu, ty uskutečňovali daný obchod přes hranice státu a byly odštěpeny od vnitrostátní podnikové politiky a obchodu, taktéž dohlížely na dodržování celního úřadu.⁷⁵

⁷³ Projev Posl. Gabriška ze *Spisů z jednání poslanecké sněmovny, 26. schůze, čtvrtek 4. června 1964* [online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026014.htm>

⁷⁴ Projev Posl. Harus ze *Spisů z jednání poslanecké sněmovny, 26. schůze, čtvrtek 4. června 1964* [online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026014.htm>

⁷⁵ Skřejpková, P., In Kuklík, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. Str. 580–581, ISBN 978-80-7201-741-6.

Zahraniční obchod se rozděloval na dva typy pravidel. První se zaměřovala na pravidla obchodu se zeměmi tržní ekonomiky, tedy se západem a druhá se zeměmi, které byly členy RVHP, což byly skoro všichni z řad sovětské říše, ovšem ne každá země patřila do Rady vzájemné hospodářské pomoci.⁷⁶ *“Prvotním posláním RVHP bylo spojit síly SSSR a jeho satelitů proti ekonomické síle Západu a stát se soběstačným prostorem.”*⁷⁷ V průběhu 60. let došlo k změně mezinárodního obchodu, ale až v roce 1968 byly přijaty Všeobecné podmínky pro dodávky zboží mezi organizacemi pro zahraniční obchod členských států RVHP. Stále platí, že úprava vztahů v novém zákonu o zahraničním obchodu byla značně neobvyklá a nedokonalá.⁷⁸

Nová právní úprava zákona z roku 1964 o mezinárodním obchodu neupravovala vztahy ve vnitrozemí, jelikož to bylo v rozporu s § 389 Hospodářského zákoníku.⁷⁹ *“S trochou nadsázky lze říci, že v zákoníku mezinárodního obchodu nalezneme vše, co chybí hospodářskému zákoníku, (...) k jeho využitelnosti v alespoň normálních obchodních vztazích.”*⁸⁰

Zákon o mezinárodním obchodu se rozděloval na pět hlav a dvacet šest oddílů a upravoval zejména závazkové vztahy.⁸¹

- I. HLAVA - Úvodní ustanovení
- II. HLAVA - Společná ustanovení
- III. HLAVA - Obecná ustanovení o závazkových vztazích
- IV. HLAVA - Zvláštní ustanovení o některých závazkových vztazích
- V. HLAVA - Ustanovení zvláštní, přechodná a závěrečná

Pomocí nové ústavy z roku 1960 se KSČ podařilo prosadit a schválit nové znění zákona o zahraničním obchodu, který byl provázán s novým hospodářským zákonem.

⁷⁶ Tamtéž. Str. 580.

⁷⁷ Prokop Tomek, *Rada vzájemné hospodářské pomoci (RVHP)*, [online] [cit. 2023-01-28] Dostupné z: <https://www.totalita.cz/vysvetlivky/rvhp.php>

⁷⁸ Skřejpková, P., In Kuklík, Jan. *Dějiny československého práva 1945-1989*. Vydání 1. Praha: Auditorium, 2011. Str. 403, ISBN 978-80-87284-17-9.

⁷⁹ Tamtéž. Str. 403.

⁸⁰ Baňouch, H., *Hospodářské právo*, In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 757. ISBN 978-80-210-4844-7.

⁸¹ Skřejpková, P., In Kuklík, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. Str. 580, ISBN 978-80-7201-741-6.

První ze zmíněných upravoval vztahy mezi státy RVHP a státy západních mocností. Hospodářský zákoník naopak upravoval závazkové vztahy, orgány a práva a povinnosti účastníků ve vnitrozemí. Oba zákony se společně nijak nedoplňovali a v mnoha aspektech i vylučovaly. Právní úprava obou zákoníků byla nedokonalá a z historického hlediska musely oba zaniknout spolu se zánikem vedení komunistické strany v ČSSR.⁸²

3.4 HOSPODÁŘSKÁ SOUTĚŽ

Jedním z dalších neméně důležitých právních předpisů byla novelizace o hospodářské arbitráže, zákona č. 99/1950. Podstatnou změnou byla varianta řešení sporů před arbitrážní komisí. Ti měli samozřejmě jednat na základě svých zkušeností, svědomitě a jasně. Výsledkem mělo být stručné a věcné vyřešení sporů, dalším úkolem arbitráže mělo být prohloubení vztahů mezi organizacemi a zlepšení jejich vzájemné spolupráce. Potřeba nové právní úpravy byla interpretována jako naprostá nutnost pro upravení vztahů mezi socialistickými organizacemi.⁸³

Upustilo se od využívání exekučních či soudních prostředků v oblasti nepeněžního plnění, místo toho se nastavila pokuta až do výše 100.000, - Kčs s možností přiznání z účtu u Státní banky Československé. Státní arbitráž se rozdělila na tři oddělení, byly to: státní, resortní a družstevní. Vedoucím orgánem byla ustanovena Státní arbitráž ČSSR.⁸⁴

⁸² Baňouch, H., Hospodářské právo, In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7.

⁸³ Projev Posl. Matějčka, ze *Spisů z jednání poslanecké sněmovny*, 16. schůze, středa 12. prosince 1962 [online] [cit. 2023-01-29] Dopsutné z: <https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/016schuz/s016003.htm>

⁸⁴ Tamtéž.

4 SPECIFIKA A EXPERIMENTY HOSPODÁŘSKÉHO ZÁKONÍKU

“Hlavními nástroji hospodářského zákoníku bylo plánování, financování a organizace hospodářské činnosti.”⁸⁵ Národní plány byly tvořeny na pět let v souvislosti s vypracovanými plány až na 20 let, které tvořily dlouhodobý státní plán. Zákoník upravoval specifické typy vlastnictví.⁸⁶

4.1 OBSAHOVÁ ČÁST ZÁKONÍKU

Zákon číslo 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník:

- Část první: obecná ustanovení (§ 1 - § 26)
- Část druhá: hospodářská činnost státních organizací (§ 27 - § 75)
- Část třetí: hospodářská činnost družstevních organizací (§ 76 - § 95)
- Část čtvrtá: hospodaření společenských organizací (§ 97 - § 106)
- Část pátá: podnikový rejstřík (§ 107 - § 112)
- Část šestá: společná ustanovení o hospodářských závazcích (§ 115 - § 155)
- Část sedmá: hospodářské závazky při dodávce výrobků (§ 156 - § 267)
- Část osmá: hospodářské závazky v investiční výstavbě a při dovozu a vývozu investičních celků (§ 269 - § 332)
- Část devátá: hospodářské závazky v nákladní přepravě (§ 333 - § 346)
- Část desátá: hospodářské závazky při jiných způsobech spolupráce mezi socialistickými organizacemi (§ 347 - § 360)
- Část jedenáctá: platební a úvěrové vztahy (§ 361 - § 384)
- Část dvanáctá: ustanovení společná, přechodná a závěrečná (§ 385 - § 400)

⁸⁵ Skřejpková, P., In Kuklík, Jan. *Dějiny československého práva 1945-1989*. Vydání 1. Praha: Auditorium, 2011. Str. 399, ISBN 978-80-87284-17-9.

⁸⁶ Tamtéž. Str. 399.

4.2 FORMY VLASTNICTVÍ

Autor se v kapitole níže zabývá problematikou forem vlastnictví, které vycházely přímo z hospodářského zákoníku.

Státní

Dle § 63 zákona č. 109/1964 Sb. Hospodářský zákoník: *“Státní socialistické vlastnictví je vlastnictvím všeho lidu. Jediným vlastníkem všech věcí ve státním socialistickém vlastnictví je stát.”* V souvislosti s touto formou vlastnictví hospodářský zákoník přiznává i institut národního majetku, který ve své podstatě tvoří veškerý majetek státu z hmotné podstaty. V příkladu, státní podniky, nemovitosti, movité věci. Jedná se zde o národní podniky, které vznikly znárodněním. V zákoně je státní vlastnictví uvedeno od § 63 až § 75 kde jsou specifikovány i převody, státní organizace apod.⁸⁷

Družstevní

Dle § 94 zákona č. 109/1964 Sb. Hospodářský zákoník: *“Družstevní vlastnictví je formou socialistického společenského vlastnictví; spočívá především na společné činnosti soudružského kolektivu členů družstva.”* Smyslem družstevního vlastnictví byla kolektivní činnost členů družstva. Uvedeno v zákoně od § 94 až § 96.⁸⁸

Vlastnictví společenských organizací

Dle § 98 zákona č. 109/1964 Sb. Hospodářský zákoník: *“Vlastnictví společenských organizací je formou socialistického společenského vlastnictví. V tomto vlastnictví jsou zejména předměty společenské spotřeby; výrobní prostředky mohou být ve vlastnictví společenských organizací, jen pokud je potřebují k zajištění vlastní činnosti.”*

⁸⁷ Skřejpková, P., In Kuklík, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. Str. 585–586, ISBN 978-80-7201-741-6.

⁸⁸ Tamtéž. Str. 586.

4.3 DRUHY SOCIALISTICKÝCH ORGANIZACÍ

V podkapitole níže se autor zabývá organizacemi, které byly upraveny v hospodářském zákoně.

Státní hospodářské organizace

Tyto organizace byly nejrozšířenější na území ČSSR, od ostatních se lišily tím, že je zřizoval, rušil a řídil národní výbor. Základem filozofie této organizace byl sovětský Chozrasčot. Ten nastavoval pravidla plánované ekonomiky v podnicích ve smyslu peněžního srovnání nákladů a výnosů tak, aby výdaje byly pokryty z příjmů národních podniků. A tím měla být zajištěna výnosnost výroby.⁸⁹

Rozpočtové organizace

Jejich úkolem bylo vykonávat hospodářskou činnost v úseku státní správy, kultury, zdravotnictví apod. Pouze v omezené pravomoci k zajištění základních úkolů. Tyto organizace nebyly právně upraveny v hospodářském zákoníku, ale ve zvláštních předpisech.⁹⁰

Příspěvkové organizace

I přes to, že jejich činnost byla peněžně ohodnocena, byla zde nutnost dotací ze státního rozpočtu k pokrytí všech nákladů. Později byly zřizovány podobné formy těchto organizací, například účelové fondy.⁹¹

Družstevní organizace

Také známé jako lidová družstva, rozdělovala se na různé typy zemědělských družstev například: jednotné zemědělské družstvo, bytová, výrobní i družstva vzájemné

⁸⁹ Skřejpková, P., In Kuklík, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. Str. 586, ISBN 978-80-7201-741-6.

⁹⁰ Tamtéž. Str. 587.

⁹¹ Tamtéž. Str. 587.

občanské pomoci. Vystupovali jako družstevní podniky. Jejich úkolem bylo podílet se na rozvoji společenských a sociálních vztahů.⁹²

Společenské a jiné organizace

Působili zejména v oblasti politické, kulturní a sociální dále dle § 97 zákona č. 109/1964 Sb. Hospodářský zákoník.

V potaz nebyly uznávány žádné právnické osoby v kapitálové či spolkové formě nýbrž ani církevní spolky. Právní způsobilost nabyla právní organizace zápisem do podnikového rejstříku nebo zřizovacím aktem a vždy se pohlíželo na jejich typ organizace.⁹³

4.4 ROZMISŤOVÁNÍ PRACOVNÍCH SIL

Do hospodářského zákoníku sice nepatří pracovní právo, které mělo své vlastní a unikátní zákoník, ale stojí za zmínku z důvodu rozmisťování pracovních sil dle potřeb splnění ekonomického a hospodářského plánu v zemi. Přidělit práci bylo možné na dobu jednoho roku s možností prodloužení ze strany národního podniku, využíval se k tomu institut občanské právní pomoci, který mohl vyzvat ke splnění naléhavých a mimořádných prací, které není možné odložit a nelze jej splnit jinými dostupnými prostředky.⁹⁴ Pracovněprávními aspekty by se dalo taktéž zabývat v této práci, ovšem s ohledem na rozsah a zadané téma se autor nebude dále zmiňovat.

4.5 HOSPODÁŘSKÉ VZTAHY

Základem hospodářského zákoníku byla úprava vztahů mezi socialistickými organizacemi, jejichž principem byly majetkové vztahy. K zabezpečení těchto vztahů se používaly hospodářské smlouvy.⁹⁵ Tyto smlouvy byly zejména tvořeny pro splnění

⁹² Skřejpková, P., In Kuklík, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. Str. 586, ISBN 978-80-7201-741-6.

⁹³ Tamtéž. Str. 586.

⁹⁴ Havelková, B., *Pracovní právo*, In BOBEK Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 495. ISBN 978-80-210-4844-7.

⁹⁵ Skřejpková, P., In Kuklík, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. Str. 588, ISBN 978-80-7201-741-6

národního plánu a je tudíž velmi složité nalézt v nich jakýkoli prostor pro uplatnění jakékoliv odchylky k tomu, aby zde byla volnost mezi organizacemi ve smyslu jejich práv a povinností. Smlouvy byly tvořeny spíše k tvorbě splnění daného plánu, i za předpokladu, že hospodářský zákoník přehlížel nenadálé události.⁹⁶

V hospodářském zákoníku nebyla ukotvena úprava právních vztahů a skutečností na jednom místě, ale byla rozmístěna do několika částí zmíněného zákoníku. Smyslem celého zákoníku byla úprava závazků mezi organizacemi, souvisejí se splněním plánu národního hospodaření.⁹⁷ Tyto závazky byly upraveny v šesté části zákoníku od § 113 až 155, především v těchto paragrafech jsou řešeny tři významné hlavy pro úpravu výše zmíněných vztahů. Jedná se o:

- I. Hlava: Plány a hospodářské závazky
- II. Hlava: Důsledky porušení závazků a jiných právních povinností
- III. Hlava: Uzavírání hospodářských smluv

Zásadní byly úpravy závazků plynoucí z podmínek dodávky určitého sortimentu výrobků a prací. Tyto závazky se vytvářely a vznikaly po dohodě mezi dodavatelskými ministerstvy a ministerstvy dané oblasti, kterých se problematika a forma spolupráce přímo týkala, a to ještě před rokem 1968. Poté již agendu převzali Státní arbitráže ČSSR, podstatou nastavení vztahů je úprava dodavatelsko-odběratelských vztahů, jejichž úkol bylo usnadnit uzavření hospodářských smluv. Zákon určoval, že se vztahy a nastavení spolupráce mezi subjekty nesměly odchýlit od psaného práva, ale v praxi se během krátké doby stal opak.⁹⁸ *“Původní kogentní charakter hospodářského zákoníku se tak časem změnil natolik, že získal charakter dispozitivního.”*⁹⁹

⁹⁶ Baňouch, H., Hospodářské právo. In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 748. ISBN 978-80-210-4844-7.

⁹⁷ Tamtéž. Str. 748.

⁹⁸ Skřejpková, P., In Kuklík, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. Str. 589, ISBN 978-80-7201-741-6

⁹⁹ Tamtéž. Str. 589.

4.6 KONTRAKTAČNÍ POVINNOST

První výskyt je k nalezení v zákoně č. 69/1958 Sb., Hospodářské vztahy mezi organizacemi. Nová právní úprava hospodářského zákoníku, tento předešlý zákon ruší a jeho obsah je nahrazen v zákoníku hospodářském. Jedná se o povinnost uzavřít smlouvu pro splnění národního plánu.¹⁰⁰ Smlouva působila nezbytným dojmem jako prostředek pro zajištění správného chodu a vytvářela tak jednostrannou povinnost na straně dodavatele dodat a splnit povinnost danou zákonem. Tyto smluvní pakty se následně staly i základem pro splnění daného plánu, ve smlouvách nebyly určeny žádné nenadále události, pravidlem bylo, že plán se musí splnit.¹⁰¹

Část znění ze zákona. § 118 zákon č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník: *“Orgány hospodářského řízení mohou ve své působnosti uložit organizacím povinnost uzavřít hospodářskou smlouvu...”*

V rámci projednávání na národním shromáždění v červnu roku 1964 bylo několikrát apelováno na skutečnost, že vztahy mezi podniky musí být upraveny natolik, že plnění ze smluv je velmi závazné ke splnění národního plánu. Výsledkem fikce jednání mezi podniky bylo uzavření smlouvy, na kterou byl kladen velký důraz ze strany zákoníku, už proto, že se nejednalo o svobodnou volbu, ale povinnost.¹⁰²

Pro srovnání s dobou dnešní, je nutné se v práci opřít o současnou právní úpravu či praxi pro úpravu vztahů mezi subjekty. Tato povinnost se například může užívat při sjednání smlouvy o smlouvě budoucí, v praxi tolik využívaná není, ale svou právní úpravu v soukromém právu má. Dalším příkladem jsou pojistné smlouvy, například povinné ručení na auto, které je více než užitečné dle zkušeností a praxe autora. Hlavní

¹⁰⁰ Skřejpková, P., In Kuklík, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. Str. 589, ISBN 978-80-7201-741-6

¹⁰¹ Baňouch, H., *Hospodářské právo*. In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 747. ISBN 978-80-210-4844-7.

¹⁰² Projev Posl. inž. Goppoldová ze *Spisů z jednání poslanecké sněmovny*, 26. schůze, čtvrtek 4. června 1964 [online] [cit. 2023-01-29] Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026009.htm>

aspekty těchto povinností ovšem vycházejí ze soukromě právních vztahů a nikoli ze vztahů obchodních mezi podniky a firmami. A mají spíše ochranný charakter.¹⁰³

4.7 ZÁVAZKY A SMLOUVY

Hospodářský zákoník neuznával subjekty v pravém slova smyslu, kde bylo možné určit závazek mezi dvěma svobodnými organizacemi či popřípadě společnostmi, které v hospodářském zákoníku neexistovaly. Pro dodržení správného chodu národního ekonomiky k splnění hospodářského plánu bylo zapotřebí vytvořit určitou textaci a podmínky k dodržení závazků. Tyto závazky plynuly z povinnosti uzavřít takovou smlouvu, viz kontraktační povinnost.¹⁰⁴

Tento závazek musel v první řadě absolutně kooperovat s hospodářskou politikou, tedy s ekonomickým plánem a následně také s právními předpisy. V případě, že smlouva neplnila dané společenské úkoly, další jednání bylo neplatné.¹⁰⁵ *“Tím, že doposud byla právní úprava plánovitého řízení oddělena od úpravy smluvních a závazkových vztahů, nebyl dostatečně vyjádřen jejich vzájemný vztah.”*¹⁰⁶ V daném proslovu se ministr spravedlnosti dr. Neuman rozhovořil o nutnosti právní úpravy hospodářských vztahů, zejména z důvodu, že dosavadní právní úprava byla nedokonalá, a tudíž se nedodržovala. S rozvojem socialistických organizací měla závaznost splnění více stoupat a čas měl ukázat, že organizace měly v oblasti vztahů prosazovat své záměry. Dále byla tvorba zákona natolik přesvědčivá, že měla nastavit pravidla plánovací metodiky pro organizace socialistické republiky i v konkrétní oblasti daných odvětví.¹⁰⁷

¹⁰³ Otroušínová Dominika, *Povinnost uzavřít smlouvu v soukromém právu České republiky*, [online] 2016-05-26 [cit. 2023-01-29] Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/povinnost-uzavrit-smlouvu-v-soukromem-pravu-ceske-republiky>

¹⁰⁴ Baňouch, H., *Hospodářské právo*. In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 747. ISBN 978-80-210-4844-7.

¹⁰⁵ Tamtéž. Str. 743.

¹⁰⁶ Projev min. spravedlnosti, Dr. Neuman, *ze Spisů z jednání poslanecké sněmovny*, 26. schůze, čtvrtek 4. června 1964 [online] [cit. 2023-01-29] Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026008.htm>

¹⁰⁷ Tamtéž.

Smlouvy byly dvojího typu a mohly se rozdělovat na takové, které byly obecné, a na ty co se daly použít i v jiné oblasti hospodářské činnosti a na konkrétní, které upravovaly přímo předem stanovenou investiční činnost. Různé typy těchto smluv: Smlouvy o přípravě investiční výstavby, smlouva o dodávce, smlouva o dodávce průzkumných nebo projektových prací, smlouva o dodávce geodetických, geologických nebo kartografických prací, smlouva o přípravě stavby apod. Mezi smlouvy vlastní investiční činnosti můžeme zařadit například smlouvu o dodávce stavebních prací nebo smlouvu o dodávce smontovaných strojů.¹⁰⁸

Další dotčenou oblastí byla nákladní přeprava, která byla obsažena v části deváté hospodářského zákoníku, ale také zároveň i v zákoníku občanském a zákoníku o mezinárodního obchodu. V obsahové části nebyla stanovena letecká a námořní přeprava, jednalo se především o nastavení přepravní smlouvy, odpovědnosti dopravce a uplatňování a zánik práva. Plány dopravy byly stanoveny na měsíční bázi a dle závazků uvedených v zákoníku se jednalo o stěžejní úkol.¹⁰⁹

Úprava majetku také neunikla pozornosti hospodářského zákoníku a obsahově zařazena do desáté části. Upravovala zejména dočasné užívání a převody vlastnictví mezi podniky. Tyto převody měly základ v hospodářské smlouvě dle § 347 zákona č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník, musely obsahovat určení majetku k převodu, dne předání správy nad majetkem, zda je za úplatu a její výši. Další součástí byla ustanovení o důvodech převodu a práva a závazky s převáděným majetkem.

Hlava III. upravovala a určovala různé typy smluv, řadili se sem například smlouvy o obstarávání záležitostí § 354, Smlouva zasílatelská § 354a, Smlouva o odborné pomoci § 354b, Veřejná soutěž § 356a, Užší soutěž § 356c apod. Mnoho těchto typů smluv bylo odvozeno od občanskoprávních smluv a v obecné rovině se mohou zařadit do smluv kupních, příkazní smlouvy nebo smluv o dílo. Hospodářský zákoník na ně pohlížel, ale jinak, a tak se jednalo o zmíněné převody národního majetku.¹¹⁰

¹⁰⁸ Skřejpková, P., In Kuklík, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. Str. 589-590, ISBN 978-80-7201-741-6

¹⁰⁹ Tamtéž. Str. 590.

¹¹⁰ Tamtéž. Str. 590.

Velmi specifický ohledně majetku je následně i § 396, který říká: *“Dnem nabytí majetku do státního socialistického vlastnictví zanikají zástavní práva a věcná břemena na tomto majetku.”*

4.8 SOUTĚŽ A SPORY

Ohledně sporů bylo v jednání národního shromáždění apelováno poslancem Šubrtem na odpovědnost za dodané zboží. Jeho tvrzení, že dodavatel zvlášť odpovídal za dodávku stroje a zvlášť za montáž, vyplynulo, že je potřeba promyslet i na právní úpravu tohoto typu sporů.¹¹¹

Problematika sporu v plánované ekonomice, která je nastavena tak, aby vše fungovalo podle očekávání je záhadou, jelikož v případě, že podniky mají právo vynutitelnosti plnění smlouvy, vzniku této smlouvy, a tudíž i jejího řízení a podpisu, jak je možné, že se objeví spor v oblasti nedodání konkrétního sortimentu nebo služby. Blíže se k tomuto tématu vyjadřuje Hynek Baňouch. *“Dobová sovětská učebnice hospodářského práva pracně vysvětlovala konflikty tím, že nejsou výrazem antagonismů jako v kapitalismu, ale výrazem kontradikcí, (...) dialektika vtáhla kontradikce do systému jako jeho vlastnosti.”*¹¹²

Téma soutěže nalezneme v české právní úpravě před druhou světovou válkou a kousek po ní. Po únorovém převzetí moci komunisty zákon o soutěži vymizel z důvodu možnosti zneužití plánované ekonomiky, aby soutěž přispívala k podvádění a neplnění zvolených plánů a národního hospodářství. Místo institutu soutěže byl ustanoven nový soubor právního chování, a to spolupráce mezi socialistickými organizacemi. Ovšem během roku 1968 v dobách probíhajících reforem se potřeba právní úpravy začaly opět upírat směrem hospodářských soutěží, na základě toho byly vydány předpisy k zlepšení plánovaného hospodářství (Vládní nařízení č. 100/1966 a jeho novela č. 169/1969 Sb.). Jednalo se především o nekalou soutěž mezi podniky, zneužití pravomocí, poškození druhého podniku, omezující soutěž, rozpor s dobrými

¹¹¹ Projev Posl. Šubrt, ze *Spisů z jednání poslanecké sněmovny*, 26. schůze, čtvrtek 4. června 1964 [online] [cit. 2023-01-29] Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026013.htm>

¹¹² Baňouch, H., *Hospodářské právo*. In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 752–753. ISBN 978-80-210-4844-7.

mravy soutěže apod.¹¹³ Soutěž je silně provázaná s tržní ekonomikou, proto její existence nebyla možná v plánovaném, národním hospodářství. Tudíž její neexistence měla smysl a přínos, v zemích sovětského bloku nekalá soutěž nebyla, a ani se nikde nevyskytovala.¹¹⁴ K řešení mimosoudních sporů mezi podniky se využívala Státní arbitráž, zřízena zákonem č. 121/1962 Sb., zákon o hospodářské arbitráži.¹¹⁵

4.9 PLATEBNÍ A ÚVĚROVÉ VZTAHY

Obsaženy v jedenácté části hospodářského zákoníku, upravovaly především platební vztahy mezi organizacemi a jejich úvěrování. Dle § 361 zákona č. 109/1964 Sb., Hospodářský zákoník, měly organizace povinnost provádět platby přes Státní banku Československou obdobné nařízení platilo i pro zřizování účtů, dále byla ukládána povinnost splácet závazky řádně a včas. Započtení vzájemných pohledávek bylo možné, pouze se souhlasem Státní banky Československé nebo zda stanovil právní předpis.

Podle § 367 byly organizace povinny udržovat na účtech dostatečnou částku ke splnění svých závazků a plateb. Dále v případě jiných bankovních institucí bylo možné mít účty jen se souhlasem Státní banky. Podkladem pro peněžní plnění mezi státními organizacemi byla faktura v dalších případech bylo možné uznat i dobropis.¹¹⁶

V rámci úvěrové schopnosti podniků si Státní banka Československá dle paragrafů v hospodářském zákoníku určovala, že financování musí být pouze za předem spočítaným účelem, což nahrazuje dnešní podnikatelské plány.¹¹⁷

V hospodářském zákoníku se objevuje i § 362, který hovoří o úvěru jako o doplňkovém zdroji finančních peněz pro organizace. A také, že poskytování takovýchto úvěrů mezi organizacemi je zakázáno. Toto znění tedy přímo a jasně zakazuje jakoukoliv formu půjčky mezi organizacemi, v případě hospodářského

¹¹³ *Vývoj soutěžního práva* [online] [cit. 2023-01-29] Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/o-uradu/historie-uradu/vyvoj-soutezniho-prava.html>

¹¹⁴ Baňouch, H., *Hospodářské právo*. In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 752–753. ISBN 978-80-210-4844-7.

¹¹⁵ Tamtéž. Str. 744.

¹¹⁶ Skřejpková, P., In Kuklík, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Praha: Linde, 2009. Str. 591, ISBN 978-80-7201-741-6

¹¹⁷ Tamtéž. Str. 591.

zákoníku a nastavení společnosti v dané době se v současnosti není nad čím pozastavovat. Jedná se stále o národní podniky, tedy ve zkratce jednu velkou státní organizaci což je sám stát. Ovšem autor se domnívá, že tento paragraf je do jisté míry omezující, banka tím získává monopol na úvěry ve státě a organizace si nemohou vypomoci jinak. V současnosti existuje mezi podniky tzv. dodavatelská půjčka, tedy kdy firma například nemá možnost hned zaplatit celou dodávku zboží a vyjedná si možnost splácet postupně, či až prodá valnou část zásob. Tento koncept autor dobře zná a vychází z vlastní zkušenosti v oblasti podnikání a zaměstnání.

5 DLOUHODOBÉ DOPADY HOSPODÁŘSKÉHO ZÁKONÍKU

Hospodářský zákoník bude navždy součástí historie České a Slovenské republiky, nelze smazat jeho pozůstatky. Na základě správně zvolené propagandy, otevřené nenávisti, určité šikany ze strany byrokracie a státní veřejné správy a dobře zvolených kroků se komunistům v ČSSR podařilo naprosto popřít podnikání a zničit tak obchodní právo.¹¹⁸ To se u nás uchovalo od 19. století a později prohloubilo v 20. století, následně bylo komunisty značně popřeno hospodářským zákoníkem.¹¹⁹ Po skončení režimu KSČ v Československé republice byly jeho dopady znatelné napříč celou společností. Tyto dopady byly znatelné i v dobách totalismu.

5.1 OBCHÁZENÍ PLÁNŮ

*“V systému plánování je jednotka vyrobená, snadno zaměnitelná s jednotkou papírovou, proto se velmi brzy (1953) objevily jasné tendence k nadsazování a překrucování zpráv o dosažených výsledcích,”*¹²⁰ Historie zde ukazuje, že se jednalo o nadsazené plány, které nebylo možné splnit ať už z důvodů nedostatku výrobních kapacit, materiálu, technologií, vůli člověka nebo z nenadálých událostí. S tím komunistická strana nepočítala a ani nehodlala či nemohla toto stanovisko změnit.¹²¹ Historie ukazuje, že první tři pětiletky zaznamenaly krach a absolutní propad ekonomiky ve státě. Důvodů bylo hned několik, ty nejhlavnější ovšem byly politické a události ve světě, karibská krize, špatně se vyvíjející vztah s Čínou a následná změna politických špiček v SSSR.¹²²

¹¹⁸ Petráš R., Kapitola 2, Historie obchodního práva, In Rozehnal, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Str. 35. ISBN 9788073805241.

¹¹⁹ Malý Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Vydání 4. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). Str. 285–295. ISBN 978-80-87212-39-4.

¹²⁰ Baňouch, H., *Hospodářské právo*, In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 763. ISBN 978-80-210-4844-7.

¹²¹ Tamtéž. Str. 763.

¹²² *Pětiletka*, [online] 2022-12-22 [cit.2023-01-29] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C4%9Btiletka>

Dalším důvodem a naprosto neopomenutelným zdrojem neefektivit bylo i zamlčení ze strany předních komunistů v oblasti pětiletok a plnění přímo z konkrétních továren a fabrik, které nebyly schopné plán splnit a moc dobře byly s touto skutečností seznámeny. Ovšem politický tlak a pověst daných podniků nesměla být za žádných okolností zpochybnitelná. Proto došlo na několika místech k situacím, kde si přední manažeři uvědomili své problémy a připravili se natolik, že na konci pětiletok, či po sečtení a vyhodnocení plánů se jevíly jako splněné. Dopadem v pravém slova smyslu se jedná o otevřeně lživé informace o splnění plánu, které se politicky jevíly jako správně nastavené.¹²³ Morálka obyvatelstva byla také dotčena z důvodů fingovaných čísel a údajných splněných plánů. Vedle krádeží, například na staveništích, či dalších fabrikách se objevila česká schopnost obejít pravidla z čehož se stala národní zlozvyk.¹²⁴

5.2 ROZPAD ZEMĚDĚLSTVÍ

Stručná historie zestátnování zemědělských pozemků rodinám a lidem, kteří tyto pozemky a hospodářství vlastnili, pochází už ze sovětského Ruska a do českých zemí vstoupilo velmi progresivně a rychle počátkem padesátých let. Kdy došlo k obdobné kolektivizaci a na hospodáře, zemědělce bylo pohlíženo velmi kriticky. V kolektivizaci šlo především o eliminaci sedláků za účelem zprůmyslnění zemědělství, tedy zejména ze strany komunistů o zlepšení, ale reálně o zabavení takového majetku.¹²⁵

Tyto pozemky převzala socialistická organizace známá pod zkratkou JZD (Jednotné zemědělské družstvo), ti co nebyli ochotni dobrovolně vstoupit do jejích řad, ze společnosti rolníků a tudíž původních majitelů, byli označeni za vesnické boháče a tím jej mohli ještě intenzivněji perzekuovat a pokutovat, například pomocí stále se zvyšujících dodávek produktů.¹²⁶

¹²³ Baňouch, H., Hospodářské právo, In Bobek Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Vydání 1. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. Str. 764. ISBN 978-80-210-4844-7.

¹²⁴ *Všichni mají práci, ale nikdo nepracuje*, [online] [cit. 2023-01-29] Dostupné z: <https://www.e15.cz/magazin/vsichni-maji-praci-ale-nikdo-nepracuje-854472>

¹²⁵ Zvěřina Pavel a Růžička Daniel, *Kolektivizace komunistické uspořádání zemědělské výroby* [online] [cit.2023-02-10] Dostupné z: <https://www.totalita.cz/vysvetlivky/kolektivizace.php>

¹²⁶ *Násilná kolektivizace*, In edu. Česká televize [online] [cit. 2023-01-29] Dostupné z: <https://edu.ceskatelevize.cz/video/4160-nasilna-kolektivizace/> Natočila Česká televize

Po rozpadu SSSR a celé sovětské moci v Československu došlo také k rozpadu členských družstev jako bylo právě JZD, tato družstva se ve většině případů oddělila a snažila se budovat zemědělství v nově nastavených tržních podmínkách. Jen malé procento původních zemědělců se navrátilo k řemeslu svých rodičů, spíše pozemky prodali, či pronajali firmám zabývajících se hospodářstvím.¹²⁷

Důvodů proč potomci nepokračovali v řízení hospodářství po svých rodičích je nespočet, nejčastěji se jedná o jev, kdy k tomu nemohli být vedeni, či neměli dostatek peněz a také ze zákonných příčin.¹²⁸ Další problematikou dle paní Františky je stavba objektů k na úrodných půdách. *“(…) kvůli kolektivizaci se narušil vztah lidí k půdě. Na úrodných polích se staví zbytečné objekty...”*¹²⁹

5.3 VNÍMÁNÍ PODNIKATELE

Kapitalismus se ovšem vyvíjel a díky uvolnění monarchistické diktatury se podařilo po první světové válce roztláčit kola podnikání v oblasti výroby, manufaktury i služeb, velmi nevídaným způsobem.¹³⁰

Toto vše narušila mnichovská dohoda a velmi brzy po ní i druhá světová válka,¹³¹ později dovršilo převzetí komunisty v únoru 1948 a jejich popírání živností a podniků vyvrcholilo i následně v znárodnování velkých podniků a fabrik. Pomocí několika nových zákonů v době právníkové dvouletky mohli pronásledovat, ničit ideály svobody a popírat podnikatelskou sféru. Vlivem komunistické vlády ve státě se česká společnost začala dívat na podnikatele jako na přežitky kapitalistické doby, který je potřeba eliminovat. S tím souvisí i dopad vnímání podnikatele jako takového. Pro sovětský blok byl podnikatel proti celé komunitě komunistů a socialistů, nezastával názory socialistické společnosti, a proto bylo nutné jeho úlohu zrušit. Díky mnoha rokům

¹²⁷ Kolektivizace v Československu, [online] 2022-08-31 [cit. 2023-01-29] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Kolektivizace_v_%C4%8Ceskoslovensku

¹²⁸ Udržal Jan, [online] [cit. 2023-01-29] Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/pametnici-kolektivizace-venkova/jan-udrzal/>

¹²⁹ Rodina Míškova z blatnice, [online] [cit. 2023-01-29] Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/pametnici-kolektivizace-venkova/rodina-miskova-z-blatnice/>

¹³⁰ Skřejpková, P., In Malý, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Vydání 4. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). Str. 429-430. ISBN 978-80-87212-39-4.

¹³¹ Tamtéž. Str. 431.

komunistického vlivu a agresivní propagandy namířené proti těmto jedincům se podařilo mnoho negativních názorů vnést mezi české obyvatelstvo.¹³²

Dopady těchto skutečností jsou patrné až do dnes. Po roce 1989 se v devadesátých letech naplno rozjela možnost otevření si vlastní živnosti a firem, lidé byli nadšení a plní energie začít budovat vlastní kapitál, společnost, portfolio, hodnoty. Kapitalismus devadesátých let vypadal velmi slibně. Nové formy podnikání se projevily i v nárůstu kriminality, jelikož ve státě nebyla přesná a dostatečně specifická právní úprava, společnost se uchýlila k porušování i morálního kodexu. Po revoluci v roce 1989 přišla doba tržní ekonomiky, ovšem ne každý pojal podnikání v devadesátých letech po svém jako určití jedinci, ale do značné míry má chování určitých lidí velké dopady na dnešní dobu a tvorbu vlastního byznysu.¹³³ Například impérium vytvořené bývalými veksláky dopomohlo k iluzi nepoctivých podnikatelů a jejich peníze a možnosti pramenily právě z nemožnosti vynucení mravních a právních důsledků ze strany státu.¹³⁴

Vnímání podnikatelů ve dvacátých letech, 21. století se zdá být mnohem lepší, jedná se o rostoucí soukromý sektor, přirozeně díky technologiím, které v letech minulých nebylo možné vlastnit a využívat. Podle průzkumů česká společnost vnímá podnikatele, ať už jako živnostníka nebo firmu, pozitivně. Moderní společnost si také uvědomuje, že podnikatelský život a sféra není jednoduchá, podpora a pomoc pro začínající podniky sice existuje, ale její praktické využití je v mnoha případech nedostačující. To co změnilo vnímání podnikatelů můžou být například jejich nepodnikatelské činnosti, zapojení do určitých spolků, řešení životního prostředí, dary organizacím či nadacím, pomoc bez toho aniž by získali jakýkoliv finanční obnos, ve společnosti se tento jev nazývá společenská odpovědnost.¹³⁵

¹³² Kuklík, Jan. *Dějiny československého práva 1945-1989*. Vydání 1. Praha: Auditorium, 2011. Str. 82, ISBN 978-80-87284-17-9.

¹³³ *O revoluci a ruské mafii v ČR*, In Youtube [online] 2012-11-16 [cit. 2023-01-29] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hSJ1RnunXU> Kanál uživatele Anonymous CS.

¹³⁴ *Polosvět Veksláků*, In Česká televize [online] 2021-01-13 [cit. 2023-01-29] Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/13811355924-polosvet/220562221970001/> Natočila Česká televize

¹³⁵ Schwarz Jiří, *30 let podnikání v Česku: Od socialistického ne-vlastnictví ke ne-kapitalistickému vyvlastnění*, [online] 2020-02-08 [cit.2023-01-29] Dostupné z: <http://trade-off.cz/clanky/30-let-podnikani-v-cesku-od-socialistickeho-ne-vlastnictvi-ke-ne-kapitalistickemu-vyvlastneni/>

5.4 ŠVARC SYSTÉM

Po roce 1989 přišel jistý podnikatel Miroslav Švarc s nápadem, jak ušetřit na státních odvodech do důchodového i zdravotního pojištění.¹³⁶ O iniciátorovi tohoto systému se v současné době nepíše a i když se zdá, že by se mohl mít více než dobře díky neodvádění daní státu, opak je pravdou. Miroslav Švarc se vyučil jako tesař a začínal po revoluci s vlastní firmou, díky absenci právní úpravy přišel na možnost propustit své zaměstnance a dále je „zaměstnávat“ tzv. na IČO. Tím firma získala náskok proti ostatním, převzala zakázky a ušetřila několik milionů, ovšem stát tím o tyto peníze přišel. Dále se pan Švarc proslavil sponzoringem fotbalového klubu v Benešově, jedná se tak o jednoho z prvních lidí, kteří takto dopomohli klubu do první ligy. Možná právě tím se dostal i do politické sféry, jelikož jeho firma už tou dobou měla obrat okolo miliardy. Dle jeho vlastního tvrzení se o tomto systému bavil s tehdejším ministrem financí Václavem Klausem a ten mu údajně vyjádřil podporu a ubezpečil jej, že švarcsystém zanechá bez povšimnutí. Rozmach tohoto systému byl již v roce 1992 nevídaný a státní kasa strádala. Klaus své slovo údajně nedodržel a švarcsystém byl zakázán.¹³⁷

Skutečnost, že je jméno ex prezidenta Klause spojováno se švarcsystémem, není náhodná. Klaus vystudoval VŠE v Praze mezi lety 1958–1963, tedy rok před schválením hospodářského zákoníku, ale přeci jen byl osobou, na kterou byl vliv plánované ekonomiky značný, tedy ve smyslu komunistické propagandy a celého vnímání ekonomického systému. Tržní ekonomika se objevila až mnohem později, a i když to byl právě on kdo ji prosazoval, právní úprava chyběla či byla velmi pomalá. Proto jako ekonom a ministr financí musel učinit razantní změny, ale i přesto tyto změny trvaly dlouho. A právní úprava ekonomických a podnikatelských vztahů byla jedna z nejkomplexnějších.¹³⁸ Autor se o švarcsystému rozepisuje níže.

¹³⁶ *Stanovisko k nové definici nelegální práce*, [online] [cit.2023-01-29] Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/svarcsystem>

¹³⁷ Štětka Jan, *Miroslav Švarc: Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě*, [online] 2011-07-15 [cit.2023-01-29] Dostupné z: <https://ekonom.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjel-svarcsystem-a-skoncil-na-dlazbe>

¹³⁸ *Václav Klaus*, [online] [cit.2023-01-29] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_Klaus

Ve stručnosti se jedná o formu spolupráce, kdy člověk pracuje pro danou společnost, či v případě Švarce, podnikatele, získává mzdu formou platby proti faktuře, ale nemá ochranu zaměstnance jedná se stále o případ spolupráce mezi firmami ve smyslu, že obě zúčastněné strany musí mít identifikační číslo osoby (IČO). Bez této podmínky není možné švarcsystém vykonávat.¹³⁹ Právní úprava této problematiky přišla až v roce 1992.¹⁴⁰ Tento systém ovšem firmy obcházejí do současnosti, pomocí různých usnesení ve smlouvě o spolupráci. Za porušení je stále vysoká pokuta od inspekce práce.¹⁴¹

“Mezi hlavní znaky švarcsystému patří: činnost pouze pro jednoho zaměstnavatele, podřízenost zaměstnance vůči zaměstnavateli, stanovená pracovní doba, stanovené pracoviště, využívání vybavení, nástrojů a pomůcek poskytovaných zaměstnavatelem, pravidelná odměna ve stejné výši.”¹⁴²

¹³⁹ Stanovisko k nové definici nelegální práce, [online] [cit.2023-01-29] Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/svarcsystem>

¹⁴⁰ Švarc systém - jak obejít schwarz systém, [online] [cit.2023-01-29] Dostupné z <https://www.profispolecnosti.cz/cs/ostatni-rady-a-zkusenosti/svarc-system-jak-obejit-schwarz-system/a-1509/>

¹⁴¹ Stanovisko k nové definici nelegální práce, [online] [cit.2023-01-29] Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/svarcsystem>

¹⁴² Šariková Monika, Švarcsystém: jak funguje nelegální zaměstnání na živnosták v ČR? [online] 2021-05-31 [cit.2023-01-29] Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/svarcsystem/>

ZÁVĚR

Autor v této práci nastínil problematiku hospodářského práva a hospodářského zákoníku, který byl na českém území platný od roku 1964, prochází etapy jeho vývoje, eskalaci poměrů mezilidských vztahů a vztahy mezi socialistickými organizacemi, obsah celého zákona a jeho dopady na společnost.

V této práci chce autor poukázat na absurdnost hospodářského zákoníku, prochází tedy historií obchodního práva od raného středověku na území českých zemí. Toto právo má však kořeny již v dobách římských, kdy byla kodifikována jeho první právní úprava. V první kapitole je srovnání hospodářského zákoníku s pestrou historií obchodu a obchodního práva, toto srovnání je k povaze nelogičnosti a absurdity zákoníku poměrně nemožné.

Vyjmenované problémy aplikace hospodářského zákoníku do společnosti a systematiky práva jsou znatelné napříč společnostmi již od šedesátých let, ale historie plánování sahá až do let padesátých. Ve stejné době již komunisté popírali právo podnikat, tvořit tak vlastní zisky, kapitál, majetek. To vše si následně kodifikovali novou ústavou, kde i následně zakotvili hlavní úlohu KSČ a splnění stanoveného plánu v zemi.

O tématu hospodářského zákoníku se dá mluvit i psát velmi dopodrobna a také velmi dlouho. V této práci se autor opírá o historické skutečnosti, knihy, odkazy z webových stránek a zápisů z jednání z národního shromáždění v době schvalování tohoto zákona. Tato práce je odrazem společnosti tehdejší doby.

Téma diktatura či diktátor je přespříliš obsáhlé na to, aby se vešlo do jedné bakalářské práce či dokonce jedné knihy. Samotný komunismus a kult osobnosti, či budování jednotného hospodářského systému v zemi, natož skrze kontinenty, kde se miní od Sovětského svazu přes Ural až po železnou oponu, se ukázal jako nejednotný, nespolehlivý a absolutně nefunkční. Tvorba samostatně stojícího zákoníku, který nevnímá okolnosti doby, tržní ekonomii či popírá podnikatele samotného nemohl fungovat, a proto se tvořily velké byrokratické zkratky, obcházel se zákon, každá druhá vyhláška či předpis zákonitě nefungoval, ale pětiletka se musela dodržet. Iluze práce

a rčení, že stále je co dělat se musela udržet, slavná slova o jednotném lidu a rovnosti dělnické třídy musela být zachována a nezpochybnitelná.

V práci je označení marxismu jako hlavního učení, ze kterého komunismus vychází především v Rusku v době carismu, je nutné upozornit na skutečnost, že Karl Marx zemřel dlouho předtím, než se komunismus naplno prosadil začátkem dvacátého století. A že jeho manifest byl zneužit a využit k šíření tohoto směru. Komunistický režim neušetřil žádnou oblast, žádného člověka, žádný podnik a nevyjímaje české společnosti po druhé světové válce. V zemích Československa nastala jakási iluze již vybudovaného řádu, který přetrvá věky a bylo tudíž na čase pozměnit i určité právní vztahy.

To je jen několik málo příkladů z toho, jak velký problém může vytvořit několik málo lidí. Do jisté míry můžeme mluvit o totálním popření podniků a podnikání, které dovedlo ČSSR ke statistikám, že na území tehdejšího Československa bylo minimum podnikatelů. Ve své podstatě nebyl žádný, to se povedlo popřít za několik málo let natolik, že skutečně vznikl jeden velký hospodářský celek, ke kterému směřoval celý marxistický smysl a jeho učení. Autor se domnívá, že experiment na našem území ČSSR mohl dozajista posloužit jako příklad pro další země sovětského bloku. Toto je ovšem čistá úvaha a utopie autora.

Experimentem prošly tři základní právní úpravy, zákon o mezinárodním obchodu, občanský zákoník a hospodářský zákoník. V práci je řečeno, že občanský a obchodní zákoník musí společně kooperovat a být v jakési symbióze. To ovšem komunistický diktát neuznával či spíše nechápal, jelikož obchod byl důkazem a přežitkem dob starších, tedy, že kapitalismus nemohl být hlavní tržní silou pro stát.

Schvalovací proces těchto tří zákonů ukazuje, čeho všeho může být zákonodárná moc schopná v případě, že se do vedení dostanou ti nesprávní lidé, či strana, která ač se jeví jako demokratická tak jakoukoliv demokracii popírá a následně se dá hovořit o neomezené moci schválit jakýkoliv zákon, předpis, vyhlášku a nařízení.

Český národ, tak kreativní a vynalézavý našel útěchu v obcházení pravidel a hledání jiných cest k vytouženému cíli v čemž se ukázal více než dobrý.

Ve čtvrté kapitole této práce se autor zaměřuje na systematiku zákoníku a ty nejvíce absurdní experimenty a usnesení uvedené v paragrafech a oddílech. Jedná se především o kontraktační povinnost, která ukládala povinnost uzavření smlouvy mezi dvěma organizacemi. Dále se jedná nastavení forem vlastnictví od státního po družstevní a také druhy organizací. Zde se vychází z pravidla, že pokud podnik nepatří do soukromých rukou tak se o ně dosazení funkcionáři z řad předních komunistů nikdy nebudou starat a chovat se k němu jako ke vlastnímu. Tím zaniká možnost správného nastavení vztahů ve společnosti jak navenek mezi podniky, tak i uvnitř se zaměstnanci.

Formy společností jako jsou akciové, komanditní či s ručením omezeným hospodářský zákoník nepřiznával. Společnosti byli pouze státní podniky, družstva a společenské organizace. Tyto společnosti postrádaly podnikatelského ducha z mnoha důvodů a jedním z nich je skutečnost, že budovat si vlastní práci, kapitál a čest náleží pouze soukromníkovi. Je to naprosto logické myšlení moderního člověka, proč by někdo měl vytvářet hodnoty, expandovat a vyvíjet, když mu samotný podnik nepatří a nikdy nebude. Přeci se o manažera vždy postará stát, a tudíž zde není motivace k tvorbě čehokoliv hodnotného. Pravdou je, že toto tvrzení není pravidlem.

Téma soutěž a spor je velmi specifická oblast z hlediska nastavení výše zmíněných vztahů. V pozdějších letech národní shromáždění prosadilo zákon o hospodářské soutěži. Ten, ale z hlediska práva neměl význam, jelikož propaganda pro veřejnost tvrdila splnění plánu tak i naprostou a bezchybnou kooperaci mezi organizacemi tudíž zůstává otázka, jak mohou podniky, které jsou státní navzájem soutěžit a chovat se morálně správně když ve své podstatě patří jednomu subjektu, ač rozdělenému do různých oblastí. Ta samá problematika nastává i v sekci sporu kde vyvstává otázka, kde se v harmonii a naprosté spolupráci objevuje spor mezi podniky. V textech je psáno, že se jednalo o spor například nedodání určitého sortimentu či zpoždění nebo poškozeného zboží, což v rámci jedné organizace, míněno státem, se dá vyřešit i jinou cestou, než byl mimosoudní spor vedený hospodářskou arbitráží.

Závazky a smlouvy měly direktivní charakter hlavně pro splnění plánu. Neupravovaly spoustu forem spolupráce, povinností a práv obou zúčastněných stran. Jejich povaha byla spíš národního charakteru, zákoník určoval jejich kogentní funkci, pevně danou a neodchýlnou, čas nakonec ukázal, že se toto pravidlo změnilo na funkci dispozitivní.

O platebních a úvěrových pravidlech bylo mnoho řečeno v kapitole čtyři. Ve své podstatě byla každá organizace povinna mít vedený účet u Státní banky Československé, na svém účtu udržovat dostatečnou hotovost pro splnění svých závazků, platit včas a forma pro platbu byla uznávána faktura i dobropis. V rámci nastavení takovýchto podmínek je zapotřebí konstatovat, že jeden z těchto paragrafů by mohl platit i v moderní společnosti ve 21. století, to je ovšem, ale jen myšlenka autora této práce.

Kapitola poslední v této práci, se opírá o dopady hospodářského zákoníku a celého procesu propagandy zaměřené proti podnikatelům, a firmám na území české republiky před pádem sovětského svazu. Tyto dopady jsou znatelné jak v dobách totalismu, tak především v devadesátých letech dvacátého století, ale jsou i zapříčiněné chováním určitých jedinců ve společnosti a nedokonalé právní úpravě státu v letech devadesátých.

Plánovaná ekonomika naučila české lidi obcházet pravidla a hospodářský zákoník tuto schopnost ještě prohloubil a stalo se z toho národní specifikum. Tato obcházení přetrvávala do dnes, ale nejedná se o unikát, autor má tímto tvrzením na mysli, že lidé se snaží obejít pravidla i v dalších vyspělých zemích, kde hledají způsoby, jak obejít zadaná pravidla. Češi vždy hledali způsoby, jak obejít zadaná pravidla už z důvodu tlaku ze strany KSČ nebo pro ulehčení práce. Nastavení vztahů společnosti nikdy nebylo perfektní ba ani dobré, ale odrazy těchto skutečností jsou bohužel patrné i v dnešní době. K tomuto tvrzení si autor dovoluje poznamenat, že se jedná o vlastní zkušenosti v oblasti jeho práce a spolupráce v oblasti podnikání s externími firmami.

Velký dopad měl komunismus a hospodářský zákoník i na zemědělskou komunitu a zemědělství obecně. Po rozpadu již nezbylo mnoho sedláků, kteří by se navrátili k řemeslu svých rodičů a své zprivatizované pozemky prodali velkým či malým firmám.

Malé lokální zemědělství v tuzemsku zažilo své dno, které se prohloubilo ještě po roce 1989.

Pohled na podnikatele se v průběhu třiceti let značně změnil a autor si dovoluje tvrdit, že k lepšímu. Po listopadová doba přinesla devadesátá léta plná inspirace, privatizace, krádeží, “tunelování” a likvidace bývalých státních podniků v rukou soukromníků. Proto se na podnikatele a podniky dlouhou dobu dívalo stejným způsobem jako se dívali komunisté a to, že se jedná o lupiče státního systému. To, jakým způsobem se o nich mluvilo a občas i stále mluví je velká tragédie pro českou společnost a Českou republiku samotnou. Je chybou si myslet, že by mohla ekonomika přežít bez podnikatelské sféry a kapitalismu, to nám ukázala historie díky plánované ekonomice, která nefungovala již od jejího začátku. Umět podnikat a tvořit zisky, neoptimalizovat je základem dobře fungující společnosti i demokratického státu. K tomuto tvrzení autor připojuje svou praxi v oblasti podnikání, poradenství a pomoci podnikatelům v ekonomické oblasti.

Cíl práce byl zejména seznámení s problematikou hospodářského zákoníku a jeho specifik v šedesátých letech, to, co mu předcházelo a proč bylo nutné jej implementovat do společnosti a zákona. Autor se snažil i blíže seznámit čtenáře s dopady na dnešní společnost. Cíl práce se podařilo uskutečnit a splnit.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých knižních zdrojů

BOBEK Michal, Pavel Molek a Vojtěch Šimíček. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezprávi*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7.

KUKLÍK, Jan. *Dějiny československého práva 1945-1989*. Vydání 1. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-17-9.

KUKLÍK, Jan. *Vývoj československého práva 1945-1989*. Vydání 3. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6.

MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-39-4.

ROZEHNAL, Aleš. *Obchodní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 9788073805241.

SPIŠIAK, Ján. *Hospodárske zmluvy*. vydání 2. Bratislava: Slovenské vydavateľstvo politickej literatúry, 1955.

STUNA, Stanislav. *Hospodářské právo: celostátní. vysokoškolská učebnice*. Praha vypracoval autorský kolektiv za hl. redakce Orbis, 1966.

TROUSIL, Jindřich a Kutina Oldřich. *Hospodářský zákoník: dodatek*. Praha: Státní ústav pro racionalizaci ve spotřebním průmyslu, 1966.

Seznam použitých internetových zdrojů

Glet Jiří, *Cestování a obchodování v Římské říši* [online] 2020-02-17 [cit. 2023-02-21]

Dostupné z: <https://www.i-senior.cz/cestovani-a-obchodovani-v-rimske-risi-nebylo-jednoduche-s-cim-se-obchodnici-museli-potykat/>

Drda Adam, *Komunismus a plná zaměstnanost. ČSSR jako tábor nucených prací.*

[online] [cit.2023-01-28] Dostupné z: <https://www.forum24.cz/komunismus-a-plna-zamestnanost-cssr-jako-tabor-nucenych-praci/>

Jan Udržal, [online] [cit. 2023-01-29] Dostupné z:

<https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/pametnici-kolektivizace-venkova/jan-udrzal/>

Komunistické právo v Československu, slovníček [online] [cit.2023-01-28] Dostupné z:

<http://www.komunistickepravo.cz/slovnicek/>

Kolektivizace v Československu, [online] 2022-08-31 [cit. 2023-01-29] Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Kolektivizace_v_%C4%8Ceskoslovensku

Marjánko Bedřich, *60. léta obraz čs. společnosti na začátku tohoto období* [online]

[cit.2022-12-08] Dostupné z: https://www.totalita.cz/60/60_02.php

Násilná kolektivizace, In edu. Česká televize [online] [cit. 2023-01-29] Dostupné z:

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/4160-nasilna-kolektivizace/> Natočila Česká televize

O revoluci a ruské mafii v ČR, In Youtube [online] 2012-11-16 [cit. 2023-01-29]

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hSJ1RnunXU> Kanál uživatele Anonymous CS.

Obchodní zákoník. [online] 2022-08-18 [cit. 2023-01-30] Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Obchodn%C3%AD_z%C3%A1kon%C3%ADk

Otrošinová Dominika, *Povinnost uzavřít smlouvu v soukromém právu České republiky*,

[online] 2016-05-26 [cit. 2023-01-29] Dostupné z:

https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/povinnost-uzavrit-smlouvu-v-soukromem-pravu-ceske-republikyhttps://www.totalita.cz/60/60_02.php

Pětiletka, [online] 2022-12-22 [cit.2023-01-29] Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C4%B5tiletka>

Projevy poslanců: Neuman, Goppoldová, Pašek, Kuropka, Šubrt, Svoboda, Gabriška a Harus ze Spisů z jednání poslanecké sněmovny, 26. schůze, čtvrtek 4. června 1964

[online] [cit. 2023-02-09] Dostupné z:

<https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026008.htm>

<https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026009.htm>

<https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026010.htm>

<https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026011.htm>

<https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026012.htm>

<https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026013.htm>

<https://www.psp.cz/eknih/1960ns/stenprot/026schuz/s026014.htm>

Polosvět Veksláků, In Česká televize [online] 2021-01-13 [cit. 2023-01-29] Dostupné z:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/13811355924-polosvet/220562221970001/>

Natočila Česká televize

Pruša Jiří, *Slovník reálného socialismu – písmeno L*. [online] 2010-12-21 [cit.2022-12-08]

Dostupné z: <https://prusajiri.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=166976>

Rodina Miškova z blatnice, [online] [cit. 2023-01-29] Dostupné z:

<https://www.ustrcr.cz/uvod/vzdelavaci-projekt-pamet-a-dejiny-totalitnich-rezimu/pametnici-kolektivizace-venkova/rodina-miskova-z-blatnice/>

Schwarz Jiří, *30 let podnikání v Česku: Od socialistického ne-vlastnictví ke ne-kapitalistickému vyvlastnění*, [online] 2020-02-08 [cit.2023-01-29] Dostupné z:

<http://trade-off.cz/clanky/30-let-podnikani-v-cesku-od-socialistickeho-ne-vlastnictvi-ke-ne-kapitalistickemu-vyvlastneni/>

Sarkisyan Inna, *Historie obchodu*. [online] 2007-07-04 [cit. 2023-02-21] Dostupné z:

<https://dumfinanci.cz/clanky/183-historie-obchodu/>

Stanovisko k nové definici nelegální práce, [online] [cit.2023-01-29] Dostupné z:
<https://www.mpsv.cz/svarcssystem>

Šaríková Monika, *Švarcsystém: jak funguje nelegální zaměstnání na živnosták v ČR?*
[online] 2021-05-31 [cit.2023-01-29] Dostupné z:
<https://www.mesec.cz/clanky/svarcssystem/>

Štětka Jan, Švarc Miroslav: *Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě*, [online]
2011-07-15 [cit.2023-01-29] Dostupné z: <https://ekonom.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjel-svarcssystem-a-skoncil-na-dlazbe>

Švarc systém - jak obejít schwarz systém, [online] [cit.2023-01-29] Dostupné z
<https://www.profispolecnosti.cz/cs/ostatni-rady-a-zkusenosti/svarc-system-jak-obejit-schwarz-system/a-1509/>

Tomek Prokop, *Pětiletky-plánování ekonomiky* [online] [cit.2022-12-08] Dostupné z:
<https://www.totalita.cz/vysvetlivky/petiletky.php>

Václav Klaus, [online] [cit.2023-01-29] Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_Klaus

Všichni mají práci, ale nikdo nepracuje, [online] [cit. 2023-01-29] Dostupné z:
<https://www.e15.cz/magazin/vsichni-maji-praci-ale-nikdo-nepracuje-854472>

Vývoj soutěžního práva [online] [cit. 2023-01-29] Dostupné z:
<https://www.uohs.cz/cs/o-uradu/historie-uradu/vyvoj-soutezniho-prava.html>

Zvěřina Pavel a Růžička Daniel, *Kolektivizace komunistické uspořádání zemědělské výroby*. [online] [cit.2023-02-10] Dostupné z:
<https://www.totalita.cz/vysvetlivky/kolektivizace.php>

SEZNAM ZKRATEK

- ČSSR - Československá socialistická republika
- IČO - Identifikační číslo osoby
- JZD - Jednotné zemědělské družstvo
- KSČ - Komunistická strana Československa
- ROH - Revoluční odborové hnutí
- RVHP - Rada vzájemné hospodářské pomoci
- SSSR - Svaz sovětských socialistických republik
- VŠE - Vysoká škola ekonomická

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Pavel Adamec

Obor: Právo v podnikání

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Hospodářský zákoník, velký experiment 60. let

Rok: 2023

Počet stran textu bez příloh: 57

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 8

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 32

Vedoucí práce: JUDr. PhDr. René Petráš, Ph.D.